

АКЦИОНИ ПЛАН ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ОПШТИНЕ ТЕСЛИЋ 2012-2017.

Теслић, јануар 2012. године

Израда Акционог плана заштите животне средине општине Теслић је реализована у оквиру MDG-F програма Очување животне средине и климатске промјене: „Стандардизација управљања животном средином: повезивање локалних и државних активности у БиХ“. Овај трогодишњи програм заједнички проводи пет UN агенција: UNDP, UNV, UNEP, FAO и UNESCO, у партнерству са Министарством за вањску трговину и економске односе БиХ, Министарством цивилних послова БиХ, Министарством за просторно уређење, грађевинарство и екологију РС, Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде РС, Министарством околиша и туризма ФБиХ, Министарством пољопривреде, водопривреде и шумарства ФБиХ, општинама, те организацијама цивилног друштва. Програм се финансира средствима шпанског Фонда за достизање миленијумских развојних циљева (MDG-F).

Општина Теслић жели захвалити сљедећим организацијама, институцијама и појединцима који су узели учешћа у изради акционог плана заштите животне средине (ЛЕАП¹) за период од 2012. до 2017. године.

Учесници у изради LEAP-а:

ЧЛАНОВИ ОПШТИНСКОГ ТИМА ЗА ИЗРАДУ LEAP-А

Борислав Предојевић
 Мира Кузмановић
 Касим Салкић
 Владо Јанковић
 Мирослав Топић
 Мирко Алексић
 Младен Маркочевић
 Драган Мишић

ПРЕДСТАВНИЦИ ЈАВНОГ СЕКТОРА И МЈЕСНИХ ЗАЈЕДНИЦА

1. Младен Кованушић, ЈУ Дом здравља „Свети Сава“,
2. Радомир Мразић, Територијална ватрогасна јединица Теслић,
3. Ивана Бубић, ЈУ Туристичка организација Теслић,
4. Ристо Маливојевић, СШ „Јован Дучић“,
5. Александар Бабић, МЗ Мала Усора,
6. Саво Бубић, МЗ Доња Врућица,
7. Веселин Бубић, МЗ Жарковина,
8. Драган Петровић, МЗ Доњи Ранковић.

ПРЕДСТАВНИЦИ ПРИВАТНИХ И ЈАВНИХ ПРЕДУЗЕЋА

1. Сејдо Зукановић, „Комуналац А.Д.“,
2. Милорад Станојевић, ПКД „Рад“,
3. Зоран Вучић, „Девић-Текстил“, Д.О.О.,
4. Александра Јотановић, „Хајдучке Воде“, Д.О.О.,
5. Душан Марковић, ШГ „Борја“, Теслић,
6. Душко Маркочевић, „Дестилација А.Д.“,
7. Велибор Васић, „Електро привреда“, РЈ Теслић.

¹ LEAP је скраћеница од енглеских ријечи **L**ocal **E**nvironmental **A**ction **P**lan, те је као таква скраћеница прихваћена у БиХ и користи се за означавање општинских акционих планова заштите животне средине.

ПРЕДСТАВНИЦИ НЕВЛАДИНОГ СЕКТОРА И ПОЈЕДИНЦИ

1. Милорад Малбашић, КУД „Наши обичаји”,
2. Благоје Радић, ЕТУ „Еко-парк”, Растуша,
3. Саво Цвијановић, „Еко покрет Змајевац”,
4. Витомир Нунџић, „Еко оаза”, Укриница,
5. Јеленко Бубић, „Еколошко друштво Шимић”, Ђулић,
6. Дарко Јоветић, студент екологије, Булетић,
7. Саша Лазаревић, Теслић
8. Шемсо Хоџић, Стењак,
9. Драго Благојевић, Риболовачко друштво,
10. Марија Станковић, ЦЛР Теслић,
11. Алдин Сивић, Омладински савез Доњи Ружевић,
12. Данијел Богданић, Омладинска организација „Цепам”,
13. Јована Петковић, Омладински Парламент,
14. Славољуб Петричевић, ССД „Свети Петар Цетињски”,
15. Мехмед М.Копић, ЗЗ „Нови почетак”,
16. Дуле Борић, „Еко покрет Змајевац”.

Техничку асистенцију општини Теслић при изради акционог плана заштите животне средине пружио је конзорцијум Центар за развој и подршку (ЦРП) и Удружење Нешто више.

Садржај

Увод.....	5
Процес израде LEAP-а.....	6
Укратко о општини Теслић	8
Стање животне средине и идентификовани проблеми.....	11
Визија општине Теслић.....	15
Акциони план заштите животне средине општине Теслић.....	16
Мониторинг и евалуација акционог плана заштите животне средине...	22
<hr/>	
Концепти пројектних приједлога.....	25
Концепти пројектних приједлога у сектору вода.....	26
Концепти пројектних приједлога у секторима земљишта и отпада.....	35
Концепти пројектних приједлога у секторима атмосфере и енергије.....	53
Концепти пројектних приједлога у секторима биолошке разноликости и културно-историјског наслеђења.....	65
<hr/>	

УВОД

Јединствена и разноврсна животна средина локалних заједница је важна свима који живе и раде у тој заједници, а који теже ка бољем квалитету живљења. Ипак, животно окружење се не може узети „здро за готово,, и стално се мора имати на уму да оно зависи о томе како га чувамо и на који начин њиме управљамо.

Такође, јасно је и да дјелатности и активности које спроводимо у нашој локалној заједници имају одређени глобални утицај који се посебно манифестује у виду климатских промјена. Ова појава се не може игнорисати, јер она има утицаја на све нас, те је на свима и одговорност у смислу промјене понашања како би се постигло смањење емисија стакленичких гасова у атмосферу.

Тако смо се нашли пред великим изазовом, који за нашу општину значи креирање плана активности на побољшању стања животне средине, побољшање услуга у области животне средине и подизање свијести грађана о њеном значају. У претходних неколико мјесеци, грађани наше општине заједно са представницима општинске администрације су оцијенили стање животне средине и дали сугестије за њено побољшање. Овај акциони план је резултат дискусија и конкретних приједлога лица која су учествовала у његовој изради. Локални еколошки акциони план је корак на путу унапређења животне средине.

Процес израде LEAP-а

Према члану 51. Закона о заштити животне средине Републике Српске, општине су дужне да припреме и донесу програме заштите животне средине у периоду од шест година у складу са републичким стратешким планом. Израда LEAP-а у општини Теслић је започела доношењем одлуке Скупштине општине Теслић број: 01-022-65/10 из децембра 2010. године о изради LEAP-а за период 2012-2017 година.

По доношењу одлуке начелник општине је донио рјешење о именовању општинске радне групе за израду LEAP-а као и њеног координатора по рјешењима број 02-111-1/11 и 02-111-2/11, респективно. За координатора општинске радне групе именован је Драган Мишић, док су чланови општинске радне групе: Борислав Предојевић, Мира Кузмановић, Касим Салкић, Владо Јанковић, Мирослав Топић, Мирко Алексић и Младен Маркочевић. Општинска радна група је почетком 2011. године предложила и формирала ширу партнерску групу сачињену од представника мјесних заједница, јавних установа, привредних субјеката, организација цивилног друштва и појединаца. Општинска радна група за израду LEAP-а је усвојила и примијенила план рада и план промоције LEAP-а током 2011. године.

Општинска радна група за израду LEAP-а је најприје дефинисала и идентификовала конкретне ресурсе животне средине на подручју општине Теслић. Потом према DPSIR² методологији приказани су сви загађивачи животне средине са количинама загађења према сваком елементу животне средине (вода, ваздух, земљиште) како би се формирало стање животне средине. Извјештај о стању животне средине општине Теслић са уврштеним конкретним еколошким индикаторима, који је урађен током LEAP процеса, представља основу за праћење напретка у животnoj средини.

Очекивања у вези са LEAP-ом и процесом израде LEAP-а, су да се сагледа стварно стање квалитета животне средине на подручју општине Теслић, да се процијени утицај на здравље људи и квалитет живота те да се предузму конкретне акције које ће очувати животну средину и позиционирати општину Теслић као регионалног лидера у примјени принципа одрживог развоја.

Намјера је да се акције које су дефинисане у LEAP-у прате и ажурирају како с временом буду добијане нове информације и идентификовани нови приоритети.

Акциони план заштите животне средине општине Теслић се састоји из дијелова:

- Основне информације о општини
- Стање животне средине и идентификовани проблеми животне средине
- Визија општине
- Стратешки и оперативни циљеви
- Акциони план
- План мониторинга и евалуације LEAP-а

Извјештај о стању животне средине представља основни елемент за израду LEAP-а, те уједно даје приказ стања животне средине на подручју општине Теслић. Извјештај је израђен на основу доступних података о стању животне средине и процјене тренутног стања. Извјештај о стању елемената животне средине обухвата анализу стања вода, ваздуха, земљишта, биолошке разноликости и културно-историјског наслеђења као и анализу анкете проведене међу грађанима

² DPSIR је:

Узрочно-последични оквир за описивање узајамног утицаја између друштва и животне средине, који је поставила Европска агенција за животну средину (European Environment Agency). Елементи тог оквира су: покретачке снаге које дјелују на животну средину (D – Driving forces), притисци на животну средину (P – pressures), стање животне средине (S – State), утицај таквог стања животне средине на друштво (I – Impact), и одговор друштва на такво стање (R – Responses).

општине Теслић којом грађани исказују свој став о стању и проблемима у животној средини. Извјештај о стању животне средине због обима представља посебан документ који је као такав неодвојив дио акционог плана заштите животне средине.

Акциони план заштите животне средине општине Теслић у својој структури дефинише:

Резултате који се желе остварити

Жељено стање које ће настати као резултат провођења активности планираних у LEAP-у

- **како желимо да наша општина изгледа за 6 година**

Циљеве који се желе постићи

Детаљни циљеви активности које су наведене у плану. Постављање циља представља намјеру да се крене према одређеном резултату

- **како ћемо знати да смо достигли жељени резултат**

Индикаторе

Мјерљиве показатеље који се користе за праћење и извјештавање о промјенама којим се оцјењује у којој мјери је жељени резултат достигнут

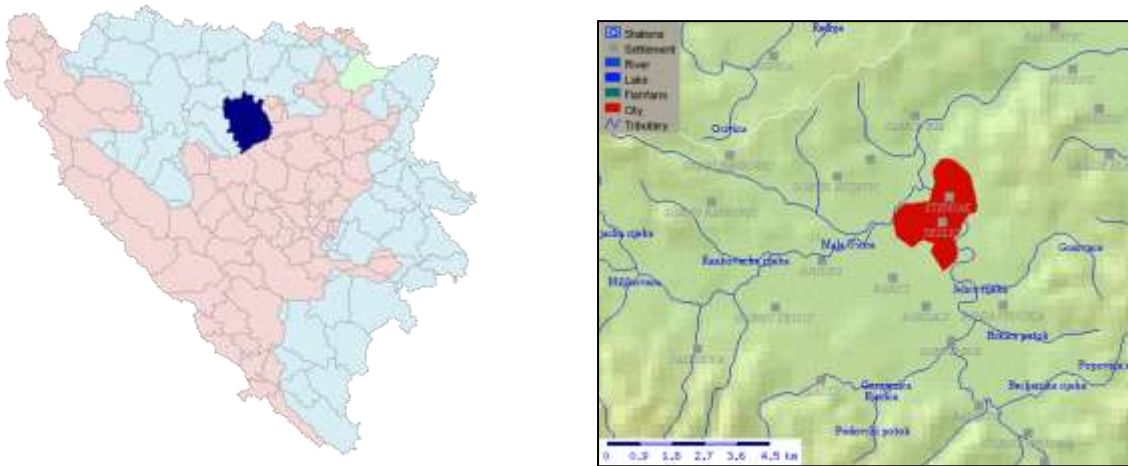
- **како ћемо мјерити остварени резултат**

Шта
Пројекат, активност, протокол или процедура која се може развити и имплементирати, а које могу бити краткорочне и дугорочне
Ко
Општина/општинска одјељења која су одговорна за сваку активност
Кад
Временски рок за завршетак активности
Колико
Оквирно: средства за имплементацију и потенцијални извори

Укратко о општини Теслић

Општина Теслић по свим параметрима спада у ред највећих општина у Републици Српској. Општина се простире на 846 квадратних километара. Према подацима са последњег пописа становништва из 1991. године, Теслић је имао 59.854 становника. Након демографских осцилација у ратним и поратним годинама, процјењује се да општина има нешто више од 53.000 становника. Сам град Теслић има око 12.000 становника, а са приградским насељима и до 25.000.

Општина Теслић се налази у сјеверном дијелу Централне Босне, односно захвата јужни дио западне половине Републике Српске. Са површином територије од 846 км² спада међу највеће општине Републике Српске. Граничне општине су јој Добој, Тешањ, Маглај, Жепче, Зеница, Травник, Котор Варош, Челинац и Прњавор. Сам град Теслић смјештен је у долини Велике Усоре, на надморској висини од 204 m, на магистралном путу Добој – Теслић – Котор Варош – Бања Лука. Од Бања Луке је удаљен 85 km, а од Добоја 26 km. Урбано подручје општине Теслић захвата 30,28 км² што је 3,58% укупне површине. Урбано подручје општине чине: Рудник, Луг Барићи, Ново насеље, Мала Усора и Центар (у цјелини). Мјесне Заједнице Горњи Теслић, Густе Теслић, Ђулић, Барићи, Бардаци, Гомјеница, Бања Врућица, Стењак, Врела, Жарковина, Доњи Ружевић и Доњи Ранковић се дијелом налазе у урбаном подручју.

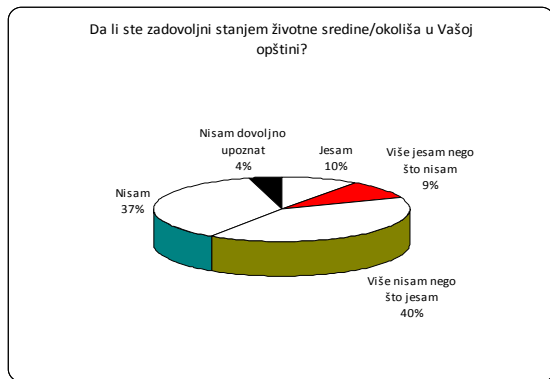
Положај општине Теслић (плава боја) у БиХ и Републици Српској | Мапа општине Теслић са насељима и водотоцима

Подручје општине Теслић се налази у умјереном континенталном појасу, тј. клима овог подручја је умјерено-континентална. Подручје општине је према сјеверу окренуто ка Посавини и отворено континенталним утицајима, јер нема планинских масива који би то онемогућили. Од Јадранског мора, општина Теслић је удаљена преко 200 km и уз то затворена са јужне стране планинама Борјем, Вучјом планином и Влашићем, што у потпуности онемогућава утицај медитерана на климатске услове. Подручје поменутих планина поприма и утицај планинске климе, јер се значајан дио ових простора налази на висинама од преко 1000 m. Просјечна годишња температура је 10°C. Најтоплији мјесец у години је јули са просјечном средњом температуром од 19,3°C, док је најхладнији јануар са -1,7°C. Основне активности привреде су везане за: хемијску индустрију, грађевинарство и производњу грађевинско-занатских материјала, прехранбену индустрију, производњу намјештаја, прераду дрвета, индустрију коже, машинску индустрију и индустрију текстила и одјеће док су у области пољопривреде активности везане за области ратарства, воћарства, повртарства, мљекарства, сточарства, перадарства и пчеларства³.

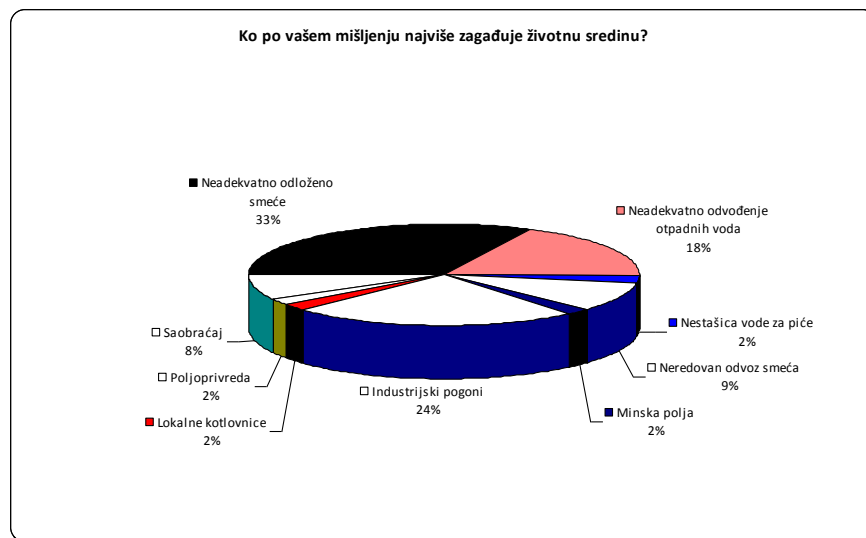
³Детаљан преглед свих привредних и пољопривредних активности становништва са квантитативним и квалитативним показатељима, се налази у Извјештају о стању животне средине општине Теслић.

Став грађана о стању и проблемима животне средине општине Теслић

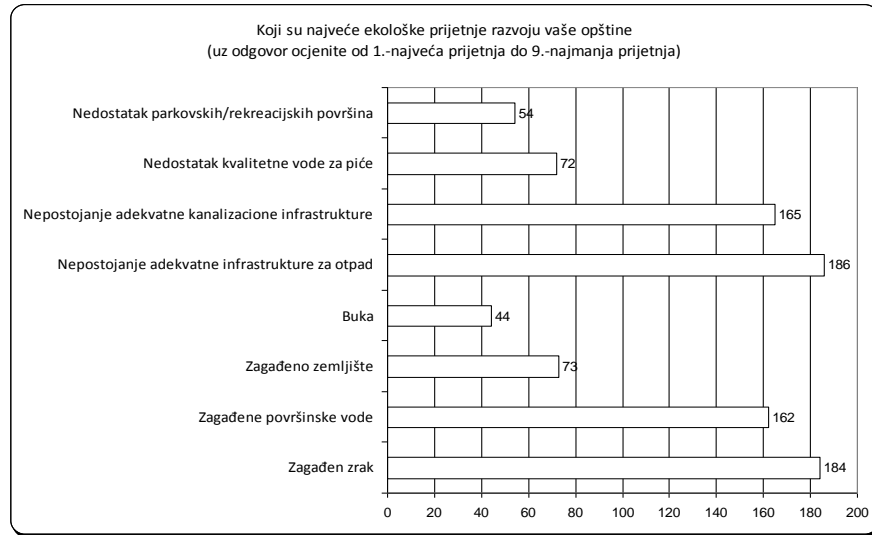
Током процеса израде акционог плана, у прољеће 2011. године проведена је анкета међу становништвом општине Теслић с циљем да се добије став грађана о стању животне средине. Анкетом је обухваћено становништво цијеле општине те се путем привредних субјеката, јавних установа, основних и средњих школа, невладиних организација, мјесних заједница и ангажованих анкетара успјешно окончало и правилно попунило 1000 упитника. Анкета је обухватила 56% женских и 44% мушких испитаника. Одговори на питање о томе да ли су грађани задовољни стањем животне средине на подручју општине говоре о незадовољству грађана, јер 77% грађана или није задовољно или више није него што јесте задовољно стањем животне средине. По мишљењу грађана највећи негативан утицај на здравље становништва постоји због проблема отпада (42%), због загађених површинских вода (26%) и загађеног зрака (18%).

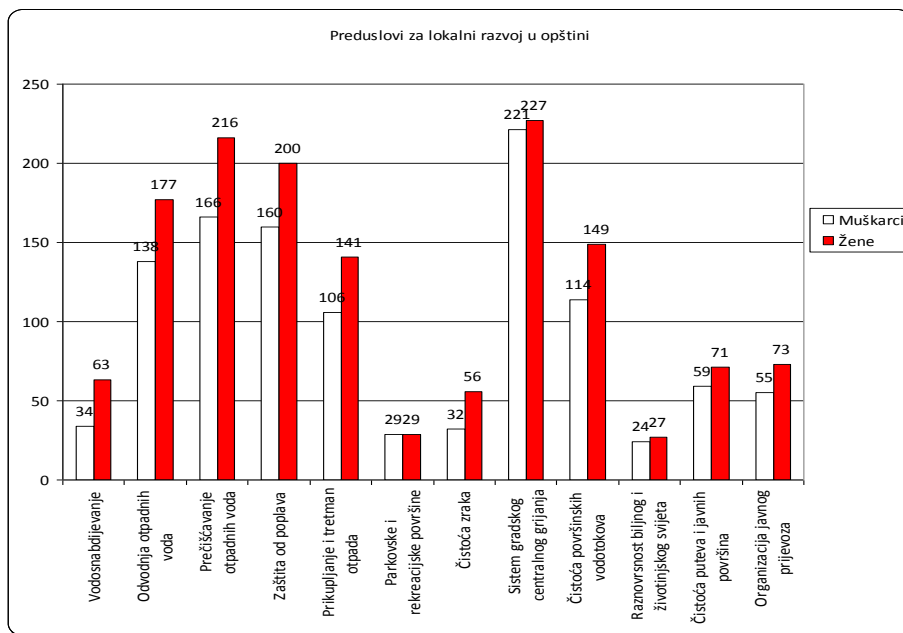
Грађани сматрају да животну средину највише загађујује неадекватно одложен отпад (33%), индустријски погони (24%) и неадекватно одвођење отпадних вода (18%). Што се тиче загађења од индустрије грађане највише брине загађење зрака (32%), загађење вода (25%), бука (23%) и отпад (20%).

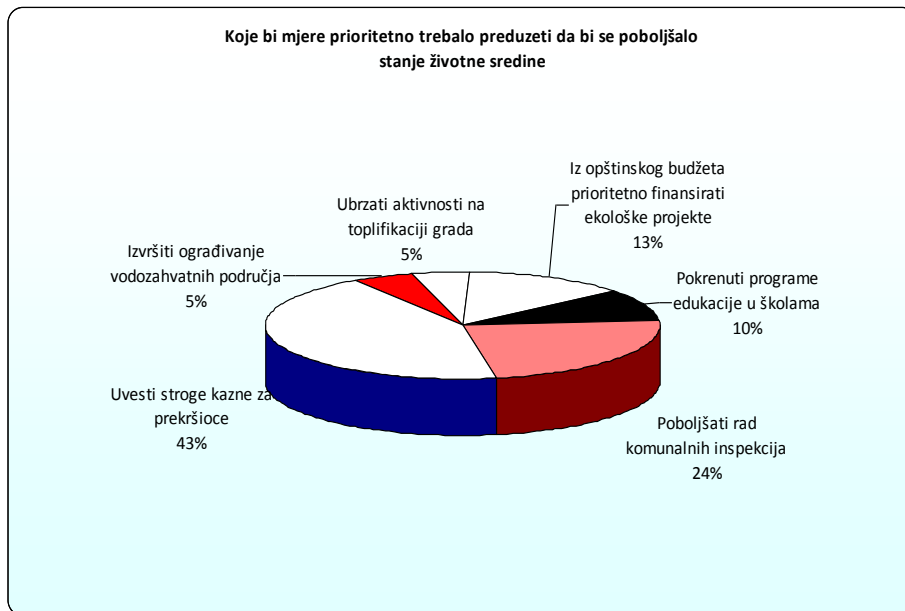
Грађани вјерују да су највеће еколошке пријетње развоју општине Теслић, непостојање адекватне инфраструктуре за отпад и загађен зрак (по 20%), непостојање адекватне канализационе инфраструктуре (18%) и загађене површинске воде (17%).

Građani su spremni dati doprinos poboljšanju staња животне средине на начин да је 39% спремно ако то и други учине, 30% је спремно безусловно док је 18% спремно ако се не захтијевају новчана улагања. Грађани истичу да су најбитнији предуслови за локални развој у општини Теслић организација система градског централног гријања, пречишћавање отпадних вода и унапређење заштите од поплава.

80% anketiranih građana vjeruje da увођење строгих казни за прекршиоце, побољшан рад комуналних инспекција и финансирање пројеката заштите животне средине, би довело до побољшања стања животне средине.

Стање животне средине и идентификовани проблеми

Сектор вода

На подручју општине Теслић идентификовани су сљедећи водни ресурси (ријеке, језера, акумулације подземних вода, изворишта минералних и термалних вода): Велика Усора, Мала Усора, Усорица, Велика Остружња, Пенава, Тољница, Црквена, Очаушница, Студена, Жираја, Криваја, Блатница, Узвинска, Гомјеница, Инова, Мала, Укрина, Осивица, Радња, Лукавац, Бистрица, Липљашница, Гомјеничко језеро и Бања Врућица. Ријека Усора представља највећи водоток на подручју општине Теслић. Према резултатима испитивања⁴ са аспекта микробиолошког квалитета вода је била углавном III класе или повремено IV класе, а са аспекта физичко-хемијског квалитета спада најчешће у III класу а повремено у II класу⁵.

Главни узроци оваквог стања који потичу са подручја општине Теслић су:

-Услијед постојања система одводње отпадних вода на градском подручју Теслића и непостојања система за третман отпадних вода, ријеке Велика Усора и Мала Усора су загађене са урбаним комуналним отпадним водама у количини од 471.360 m³/год. Те отпадне воде садрже кабасте материјал, биоразградљиве органске материје, нутријенте и тешке метале.

-Процједне воде депоније Лучинац су процијењене на 30.000 m³/год. Ободом депоније пролази поток Лучинац који је захватима на депонији изолован од исте. На око 150 m преко пута, протиче ријека Усора у коју се улива поменути поток. Процједне воде имају негативан утицај на поток Лучинац и ријеку Усору са загађујућим материјама као што су биоразградљиве органске материје, нутријенти, тешки метали и опасне супстанце.

-Отпадне воде из свих насеља општине Теслић која немају систем јавне канализације и која отпадне воде испуштају у септичке јаме, преливе, канале који воде до најближих водних тијела, су процијењене на количину од 1.256.580 m³/год. У тим отпадним водама се налазе загађујуће материје као што су кабасте материјал, биоразградљиве органске материје и нутријенти.

⁴ Програм санитарне заштите воде изворишта Студенци, градског водовода Теслић

⁵ I и II класа у смислу еколошке функције задовољавају одредбе „доброг еколошког стања (квалитета)“ и могу се користити за различите намјене (водоснабдијевање, спорт, рекреација и сл.). Остале три категорије (III, IV, V) карактеришу значајни поремећаји природне билоске равнотеже екосистема и могу се користити искључиво за пловидбу, енергетске потребе и сл., уз напомену да се воде III категорије могу користити за потребе наводњавања пољопривредних земљишта.

-Неуређене и дивље депоније отпада, које су током процеса израде Акционог плана идентификоване, се налазе у мјестима Бања Врућица код стадиона Минерал, Влајићи, Ранковић, Каменица, Шњеготина, Чечава, Младиковине, Доњани и Витковци. Процједне воде наведених депонија са загађујућим материјама као што су биоразградљиве органске материје, нутријенти, тешки метали и опасне супстанце врше загађење ријека Велика Усора, Мала Усора, Гомјеница и Мала Укринина. Нажалост, према прикупљеним подацима, процес настајања дивљих депонија је сталан и долази до појаве одлагања отпада на новим мјестима.

-Индустријске отпадне воде са количином од цца 100.000 m³/год загађују ријеке Велику Усору и Малу Усору. Те воде садрже кабасти материјал, биоразградљиве органске материје, нутријенте, тешке метале и опасне супстанце. Експлоатација воде за потребе производних процеса као и експлоатација пијеска, шљунка и других седимената постоји од стране привредних субјеката на ријеци Велика Усора.

-Отпадне воде са фарми и пољопривредних добара која су тржишно оријентисана, проузрокују загађење свих већих и мањи водотока у количини од 10.615 m³/год. Те отпадне воде садрже кабасти материјал, биоразградљиве органске материје, нутријенте и опасне супстанце.

Према подацима посљедње доступне публикације о здравственом стању становништва Републике Српске за 2008. Годину, у којој је приказано стање по општинама, на подручју општине Теслић извршено је контролисање воде у централном водоводном систему и то 185 пута, од чега су 164 исправна узорка, 10 узорака са физичко-хемијском неисправношћу и 11 узорака са микробиолошком неисправношћу. Најчешћи параметри физичко-хемијске неисправности су повећана мутноћа и боја, те повећан утршак калијум-перманганата. Такође је вршена контрола на локалним водоводима гдје је приказано да је на локалном водоводу Укриница, извршено контролисање воде 7 пута, од чега је 1 исправан узорак, а 6 узорака је са микробиолошком неисправношћу. На локалном водоводу Прибинић, извршено је контролисање воде 6 пута, од чега су 2 исправна узорка, а 4 узорка имају микробиолошку неисправност. На локалном водоводу Булетић, извршено је контролисање воде 3 пута, од чега су 2 исправна узорка а 1 узорак има микробиолошку неисправност.

Резиме проблема у области вода на подручју општине Теслић

- Проблем непостојања система за третман отпадних вода из јавне канализације општине Теслић
- Проблем депоније Лучинац је непостојање техничко-технолошких мјера на депонији којим би се онемогућило дифузно загађења кроз процјеђивање отпадних вода са депоније.
- Проблем руралних подручја општине Теслић је непостојање система прикупљања и пречишћавања отпадних вода (непостојање система јавне канализације).
- Постојање дивљих депонија и свих других облика неадекватног одлагања отпада ствара проблем загађења путем процједних вода.
- Загађења вода од стране привреде и пољопривреде постоји због неадекватности третмана или непостојање система за третман индустријских и пољопривредних отпадних вода.

Сектор земљишта и отпада

Намјене земљишта на подручју општине Теслић са површинама су како слиједи: пољопривредне површине 29.295 ha, грађевинско земљиште 544 ha, шумске површине 52.987 ha, водне површине 581 ha, саобраћај и путеви 468 ha, каменоломи 7 ha, депоније отпада 3 ha, деградирани површине 525 ha, заштићена подручја 5 ha и остале намјене 176 ha.

Највећи узрочници загађења земљишта су неадекватно одложени отпад, руралне отпадне воде, постојање минских поља и неадекватно и неконтролисано кориштење хемијских средстава у пољопривреди.

-Гледано укупно, на подручју општине Теслић отпад се организовано прикупља од цца 50 % домаћинства, те се на тај начин прикупи и одложи на градску депонију око 8.000 тона отпада. Других 50% становништва који такође створи око 8.000 тона отпада исти одлаже у природу на дивља одлагалишта отпада, затрпава га или директно одлаже на земљиште, ријеке и потоке. На овај начин се врши огроман притисак на земљиште.

-Загађење и притисак на земљиште постоје и због излијевања руралних отпадних вода тј. загађења земљишта отпадним водама домаћинства, која нису прикључена на систем јавне канализације и то у укупној количини руралних отпадних вода од 1.256.580 м³/год.

-Минска поља су лоцирана у источном дијелу општине на граници са општинама Тешањ и Маглај, те у јужном дијелу на граници са Жепчем, Зеницом и Травником. Укупна дужина линије минских поља је 53 km, са 811 идентификованих минских поља и са око 18 km² сумњивих подручја за која није сигурно да ли су безбиједна. Угрожене мјесне заједнице су: Витковци, Врела, Бања Врућица, Доња Врућица, Стењак, Слатина, Комушина, Рајшева, Каменица, Блатница, Јасеница, и Угодновић.

-У областима ратарство, воћарство, повртарство према нормативима примјене производа за заштиту биљака годишње се искористи 16,2 тоне ових производа на подручју општине Теслић. На истим површинама се употреби 1.260 тона различитих минералних ђубрива за побољшање квалитета и приноса. У области сточарства и производње млијека створи се 55.541 тона стајњака. Све ове количине представљају притисак на земљиште.

Резиме проблема у области земљишта и отпада на подручју општине Теслић

- Проблем загађења земљишта због постојања 16.000 тона отпада годишње и његовог неадекватног одлагања на депонију Лучинац (која уопште не задовољава услове којим се онемогућује загађење земљишта и подземних вода) и постојање дивљих одлагалишта отпада, затрпавања или директног бацања на/у земљиште или директног бацања у ријеке и потоке.
- Проблем загађења земљишта због постојања руралних отпадних вода које се излијевају у земљиште
- Проблем постојања 811 идентификованих минских поља и 18 km² сумњивих подручја за која није сигурно да ли су безбиједна.
- Основни проблем у области пољопривреде је да се због непостојања система за мониторинг кориштења количина и врста пестицида, минералних ђубрива и стајњака загађује земљиште.

Сектор атмосфере и енергије

На подручју општине Теслић не постоји континуирано мјерење квалитета ваздуха и једини доступни резултати су они добијени мјерењима вршеним за потребе рудника Станари и будуће ТЕ Станари. Наведена мјерења обављена су у зони будућег утицаја термоелектране "Станари" и ТЕ-ТО Добој. Извршена су мјерења концентрација релевантних показатеља квалитета ваздуха што је укључивало: мјерење имисијских концентрација CO₂, CO, SO₂, NO₂, NO, CH₄ и количине укупних лебдећих честица. Истовремено су вршена и мјерења микрометеоролошких параметара: брзине и смјера вјетра, температуре и релативне влажности ваздуха. Добијени резултати мјерених полутаната не прелазе граничне нити циљане вриједности у складу са Правилником о граничним вриједностима квалитета ваздуха. На основу брзине и смјера вјетра, те добијених праваца распрострањања појединих полутаната може се рећи да нису регистрована већа загађења околних насеља.

Међутим, на основу ставова грађана и чланова општинског тима за израду акционог плана заштите животне средине, незадовољавајуће стање квалитета ваздуха постоји нарочито током гријне сезоне када је изражена појава смога. Најзначајнији притисак на атмосферу, на подручју општине Теслић, постоји због гријања стамбеног, пословног и јавног простора, а потом због емисија од привредних субјеката, због емисија из саобраћаја, емисија са депонија отпада и емисија из пољопривредних дјелатности.

-На подручју општине Теслић нема система даљинског гријања објеката. Сва домаћинства и привредни субјекти имају властите системе загријавања. На бази процјена на годишњем нивоу се за потребе гријања сагори 107.100 м³ дрвета, 5.950 тона угља и искористи 7.581.000 kWh електричне енергије. Такође, код јавних институција, на бази података о начину гријања разних објеката, за цца 54.000 м² површине, утроши се слиједећа количина енергената: 1.788 м³ огрјевног дрвета, 1.767 t угља, 691.385 kWh струје, 500 тона мазута. Укупна процијењена количина енергије која се искористи за потребе гријања и потрошње електричне енергије за друге сврхе за

насеља/становање и јавни сектор је 242.189.558 kWh годишње. Стварањем ове количине енергије у атмосферу се емитује: 272 тоне сумпор диоксида, 122 тоне азотних оксида, 2,71 тона амонијака, 680 тона неметанских испарљивих органских спојева, 3.592 тона угљен монооксида, 1.433 тона ситних чврстих честица (првенствено чађи) и 0,15 тона тешких метала. Осим тога, емисија стакленичких гасова који доводе до појаве ефекта стакленика и климатских промјена за општину Теслић годишње износе: 57.150 тона угљен диоксида и 2.209 тона метана.

-Депонијски гас се ствара у тијелу депоније комуналног отпада током времена, при чему количина гаса зависи од састава и старости отпада. На депонији Лучинац се на годишњем нивоу одложи 36.500 m³ отпада што представља основ за емисију 54.750 m³ депонијског гаса.

-Возила са подручја општине Теслић, према процјени, годишње пријеђу око 137.884.829 km и при томе потроше око 15.854.743 литра горива. Потрошња и сагоријевање те количине моторних горива изазива у току једне године, само у саобраћају се емитује 332 тоне азотних оксида, 3,4 тоне амонијака, 167 тона неметанских испарљивих органских спојева, 1.267 тона угљен монооксида, 26 тона ситних чврстих честица, 39.000 тона угљен диоксида и 5,7 тона метана.

-Директна употреба разних хемикалија (пестицида) у пољопривреди на годишњем нивоу, на подручју општине Теслић, је процијењена на 16,2 тоне. На истим површинама се употребеби 1.260 тона различитих минералних ђубрива и створи 55.541 тона стајњака. На тај начин се врши притисак на атмосферу због директне примјене хемикалија које садрже опасне супстанце.

Резиме проблема у области атмосфере на подручју општине Теслић

- Основни проблем загађења атмосфере је постојање застарјелих и енергетски неефикасних и неприхватљивих објеката и система гријања стамбеног, пословног и јавног простора као и кориштење електричне енергије на енергетски нефикасан начин. Ова констатација вриједи како за сектор становања тако и за привреду и јавну администрацију.
- Проблем депоније Лучинац је постојање загађења од депонијског гаса због непостојања техничко-технолошких и организационих мјера којим би се онемогућила емисија депонијског гаса.
- Основни проблем везан за сектор саобраћаја је да су возила старости у просјеку 15 година и више, да се адекватно не одржавају, и да према садашњим стандардима нису еколошки прихватљива.
- У области пољопривреде највећи проблем је прекомјерна и неконтролисана употреба хемијских средстава

Стање биљног и животињског свијета

Општина Теслић се својим највећим дијелом налази у Перипанонском пејзажу. Усљед високе стопе насељености, подручје општине Теслић је изложено јаким антропогеним утицајима. Податке о врстама биљног и животињског свијета којима се популација смањила или појава нових врста нема, тако да су приказане информације које су карактеристичне за шире подручје општине Теслић. Најдоминантнији притисци су: сјеча шума чиме су директно угрожене различите врсте птица и ситна дивљач; експлоатација привредно важних врста (љековитог и декоративног биља), нестручно отварање каменолома, неконтролисано депоновање отпада, интензивни процеси урбанизације, изградња инфраструктуре, неконтролисана употреба средстава за заштиту биљака, неселективно каптирање природних извора, интензивна инвазија увезених врста биљака и животиња, периодичне поплаве, инвазија и одржавање бројних патогених бактерија, вируса и гљивица. Интензивна сјеча шума у циљу снабдијевања становништва, јавних институција и пословног сектора огрјевним дрветом проузрокује проблеме:

- смањене количине дрвне масе која би својим природним распадањем требала стварати нове количине плодног земљишта
- могућа ерозија, јер велике количине кише и поплавна вода односе плодно земљиште са посјечених површина, које се тиме неповратно губи
- сјеча шума онемогућава њихову функцију апсорпције стакленичких гасова, што великим дијелом доприноси стакленичком ефекту и тиме води до климатских промјена.

Визија општине Теслић

*Очуваном животном
средином, развијеним
туризмом, пољопривредом и
предузетништвом, општина
Теслић је регионални лидер у
примјени принципа одрживог
развоја*

Акциони план заштите животне средине општине Теслић

Сектор вода

Дугорочно гледано, општина Теслић жели смањити емисију штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40%, унаприједити заштиту водотока и побољшати систем водоснабдијевања. За остварење овог плана у наредном периоду од 6 година, општина Теслић намјерава достићи слиједеће оперативне циљеве:

1. Повећати покривеност подручја општине Теслић канализационом мрежом за прикупљање отпадних вода за 40%;
2. Комплетирати инвестиционо техничку документацију за систем секундарног третмана отпадних вода урбаног дијела општине и изградити пречистач отпадних вода;
3. Становништво општине Теслић које није обухваћено системом јавне канализације упознати са исплативим, технички и законски прихватљивим рјешењима одводње и третмана отпадних вода;
4. Успоставити систем заштите водозахватних подручја;
5. Успоставити стандардизован систем водоснабдијевања за 60% становништва;
6. Имати уређено и заштићено од поплава 4.000 m ријечних корита на подручју општине Теслић.

Праћење испуњења наведених циљева ће бити осигурано:

- праћењем броја новоприкључених објеката на систем јавне канализације,
- праћењем степена финализације инвестиционо техничке документације за систем секундарног третмана отпадних вода и праћењем степена финализације пречистача отпадних вода,
- праћењем броја одржаних састанака, посјета, консултација надлежних општинских служби,
- праћењем броја заштићених водозахватних подручја,
- праћењем броја новоприкључених објеката на систем водонабдијевања,
- праћењем дужине уређених ријечних корита.

Како би ови циљеви били достигнути планиране су слиједеће мјере:

Тип мјере	Шта?	Ко?	Кад?	Колико?/извор средстава
Реализовати/демонстрирати	1.1 Изграђено 13.000 метара канализационе мреже на подручју општине Теслић (веза оперативни циљ 1)	Одјељење за стамбено комуналне послове, Одјељење за просторно уређење, Одјељење за финансије, Одсјек за развој, ПҚД Рад	2012-2017	5.600.000 КМ (кредит 40%, општински буџет 20%, грант од међународних организација 28%, властито учешће грађана 12%)
	2.1 Израђена инвестиционо техничка документација за пречишћавања комуналних отпадних вода урбаног дијела општине Теслић (веза оперативни циљ 2)	Одјељење за стамбено комуналне послове, Одјељење за просторно уређење, Одјељење за финансије, Одсјек за развој, ПҚД Рад	2012	100.000 КМ (буџет општине Теслић 100%)

2.2. Створени услови за третман отпадних вода (веза оперативни циљ 2)	Одјељење за стамбено комуналне послове, Одјељење за просторно уређење, Одјељење за финансије, Одсјек за развој, ПҚД Рад	2014-2016	3.000.000 КМ (општински буџет 20%, кредит ЕИБ 50%, грант средства 30%)
3.1 Контрола provedбе одредби Закона о водама РС у дијелу који се односи на забрану директног испуста отпадних вода из домаћинстава и пољопривредних објеката у ријеке, ријечице и потоке (веза оперативни циљ 3)	Одјељење за инспекцијске послове са комуналном полицијом	2012-2017	У оквиру текућих активности
3.2. Проведена кампања у јавности о технички прихватљивим решењима одводње и третмана отпадних вода (веза оперативни циљ 3)	Одјељење за стамбено-комуналне послове, НВО сектор, ПҚД Рад	2013-2017	35.000 КМ (40% буџет општине, 50% грант средства, 10% учешће грађана)
4.1. Проведена одлука Скупштине општине о водозаштитним зонама (веза оперативни циљ 4)	Одјељење за инспекцијске послове са комуналном полицијом, Одјељење за стамбено-комуналне послове, ПҚД Рад	2012-2017	У оквиру текућих активности
5.1. Изграђено 10.500 метара примарне водоводне мреже у другој висинској зони општине Теслић (веза оперативни циљ 5)	Одјељење за стамбено комуналне послове, Одјељење за просторно уређење, Одјељење за финансије, ПҚД Рад	2013-2017	1.250.000 КМ (50% кредит, 30% грант средства, 20% буџет општине Теслић)
5.2. Повећани резервоарски капацитети градског водовода (веза оперативни циљ 5)	Одјељење за стамбено комуналне послове, Одјељење за просторно уређење, Одјељење за финансије, ПҚД Рад	2013-2017	800.000 КМ (50% кредит, 30% грант средства, 20% буџет општине Теслић)
6.1. Уређена ријечна обала на градском подручју Теслића (веза оперативни циљ 6)	Одјељење за стамбено комуналне послове, Одјељење за просторно уређење, Одјељење за финансије	2012-2013	230.000 КМ (45% буџет општине, 55% грант средства)
6.2. Уређена ријечна обала Мале Украине (веза оперативни циљ 6)	Одјељење за стамбено комуналне послове, Одјељење за просторно уређење, Одјељење за финансије	2012-2013	50.000 КМ (50% буџет општине, 50% грант средства)

Заложити се и подржати	5.3. Успостављен систем контроле за сеоске водоводе (веза оперативни циљ 5)	Одјељење за инспекцијске послове са комуналном полицијом, Одјељење за стамбено-комуналне послове	2013-2017	20.000 КМ (буџет општине 100%)
------------------------	---	--	-----------	--------------------------------

Сектор земљишта и отпада

Дугорочно гледано, општина Теслић жели смањити загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклањањем 20% минско-експлозивних средстава и примјеном принципа интегралне пољопривредне производње. За остварење овог плана у наредном периоду од 6 година општина Теслић намјерава достићи следеће оперативне циљеве:

1. Прихваћена дугорочна општинска стратегија управљања отпадом
2. Дефинисани критеријуми за прикупљање и збрињавање отпада који осигуравају економски одржив систем управљања отпадом
3. Повећан капацитет у техничко-организационом смислу субјеката задужених за управљање отпадом за 80%, тј. 30.000 становника обухваћено организованим прикупљањем отпада
4. Смањене површине са неадекватним одлагањем отпада за 10% на подручју општине Теслић
5. Деминирано 1.000.000 m² земљишта загађеног минско-експлозивним средствима
6. 10% пољопривредних произвођача са подручја општине Теслић упознато са принципима интегралне пољопривредне производње

Праћење испуњења наведених циљева ће бити осигурано:

- праћењем степена финализације општинске стратегије управљања отпадом,
- праћењем степена финализације критеријума за прикупљање и збрињавање отпада
- праћењем броја новосклопљених уговора о одвозу смећа
- праћењем смањења броја дивљих депонија
- праћењем смањења броја m² земљишта загађеног минско-експлозивним средствима
- праћењем броја пољопривредних произвођача присутних на састанцима, консултацијама и презентацијама у вези са интегралном пољопривредном производњом

Како би ови циљеви били достигнути планиране су следеће мјере:

Тип мјере	Шта?	Ко?	Кад?	Колико?/извор средстава
Реализовати/демонстрирати	1.1. Донесен документ о управљању отпадом на подручју општине Теслић (веза оперативни циљ 1)	Одјељење за просторно уређење, Одјељење за стамбено-комуналне послове, Одсјек за развој, КП Комуналац-Теслић	2014	20.000 КМ (општински буџет)
	2.1. Усвојени критеријуми за збрињавање отпада на подручју општине Теслић (веза оперативни циљ 2)	Одјељење за просторно уређење, Одјељење за стамбено-комуналне послове, Одсјек за развој, комунално предузеће Рад	2013	50.000 КМ (50% грант средстава, 50% буџет општине)

	3.1 Прикупљање отпада проширено на нових 5.000 домаћинстава уз набавку 50 контејнера, 500 канти и 2 специјална возила за прикупљање отпада и чишћење улица (веза оперативни циљ 3)	Одјељење за стамбено-комуналне послове, Одсјек за развој, ЈП Комуналац-Теслић,	2012-2015	445.000 КМ (17% грант средства, 72% Комуналац, 9% буџет општине, корисници 2%)
	3.2. Извршена рекултивација градске депоније Лучинац (веза оперативни циљ 3)	Одјељење за стамбено-комуналне послове, КП Комуналац-Теслић,	2012-2017	250.000 КМ (100% буџет општине)
	4.1 Уклоњена идентификована дивља одлагалишта отпада из 10 мјесних заједница на подручју општине Теслић (веза оперативни циљ 4)	Одјељење за стамбено-комуналне послове, Одјељење за инспекцијске послове са комуналном полицијом, комунално предузеће Рад, НВО	2013-2017	15.000 КМ (општински буџет 50%, грант од Фонда за заштиту животне средине 50%)
	4.2. Санирани површине које су биле дивље депоније отпада на подручју општине Теслић (веза оперативни циљ 4)	Одјељење за стамбено-комуналне послове, комунално предузеће Рад, НВО	2013-2017	5.000 КМ (општински буџет 50%, грант од Фонда за заштиту животне средине 50%)
	5.1. Извршено деминирање дијела шумског и пољопривредног земљишта на потезу Врела-Вучја планина (веза оперативни циљ 5)	Служба цивилне заштите, Центар за деминирање	2012-2017	3.000.000 КМ (донаторска средства, Савјет министара)
	6.1 Проведена едукација 150 пољопривредних произвођача у примјени принципа интегралне пољопривредне производње са нагласком на употребу средстава за заштиту биљака (веза оперативни циљ 6)	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, Агенција за пружање стручних услуга у пољопривреди	2012-2017	20.000 КМ (буџет општине)
	6.2. 30 произвођача примјењује интегрални принцип производње (веза оперативни циљ 6)	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, Агенција за пружање стручних услуга у пољопривреди	2012-2017	25.000 КМ (буџет општине)
Заложити се и подржати	4.3. Проведена кампања у јавности о адекватном третману отпада (веза оперативни циљ 4)	Одјељење за стамбено-комуналне послове, комунално предузеће Рад, НВО	2013-2017	10.000 КМ (буџет општине)

--	--	--	--	--

Сектор атмосфере и енергије

Дугорочно гледано, општина Теслић жели смањити загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%. За остварење овог плана у наредном периоду од 6 година општина Теслић намјерава достићи следеће оперативне циљеве:

1. Прихваћена дугорочна стратегија гријања стамбених, пословних и јавних објеката на градском подручју општине Теслић,
2. Смањена потрошња енергије од фосилних горива за 5% у објектима под ингеренцијом општине Теслић, примјеном принципа енергетске ефикасности,
3. Произведено нових 32 GWh енергије настале од обновљивих и/или алтернативних извора енергије на подручју општине Теслић,
4. Смањена потрошња електричне енергије у систему јавне расвјете општине Теслић за 30%,
5. 5% грађана упознато са могућностима примјене основних принципа енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије,
6. Израђени организационо-људски капацитети за активно укључење и праћење процеса добијања нових и мониторинг провођења постојећих еколошких дозвола за индустријске погоне ради примјене најбољих технологија,
7. Успостављен систем мониторинга и квалитета зрака и праћења метеоролошких параметара.

Праћење испуњења наведених циљева ће бити осигурано:

- праћењем степена финализације општинске стратегије гријања,
- праћењем трошкова енергије финансираних из буџета општине Теслић,
- праћењем количине енергије створене из обновљивих и/или алтернативних извора енергије,
- праћењем смањења количине енергије у систему јавне расвјете,
- праћењем броја грађана присутних на састанцима, консултацијама и презентација у вези са енергетском ефикасношћу и обновљивим изворима енергије,
- праћењем броја процеса у које су укључени општински службеници током добијања нових и мониторинга провођења постојећих еколошких дозвола за индустријске погоне,
- праћењем броја дневних и мјесечних извјештаја о квалитету зрака на подручју општине Теслић.

Како би ови циљеви били достигнути планиране су следеће мјере:

Тип мјере	Шта?	Ко?	Кад?	Колико?/извор средстава
Реализовати/демонстрирати	1.1 Израђена стратегија гријања стамбених, пословних и јавних објеката на градском подручју општине Теслић (веза оперативни циљ 1)	Одјељење за стамбено-комуналне послове	2012	25.000 КМ (општински буџет 50%, донаторска средства 50%)
	2.1 Унапријеђена енергетска ефикасност објеката јавних установа (веза оперативни циљ 2)	Одјељење за просторно уређење, Одјељење за стамбено-комуналне послове, Одсјек за развој, Одјељење за финансије, јавне установе	2013-2017	430.000 КМ (општински буџет 35%, корисници 6%, донаторска средства 59%)

3.1 Инсталирани соларни систем за припрему топле воде на зграде јавне намјене која су под ингеренцијом општине Теслић и које имају значајну потрошњу топле воде (веза оперативни циљ 3)	Одјељење за просторно уређење, Одјељење за стамбено-комуналне послове, Одсјек за развој, јавне установе	2015-2017	100.000 КМ (грант од међународних организација 75%, општински буџет 25%)
3.2. Изграђени објекти на ријекама Жираја, Жежеља, Јасеница и Студена инсталисане снаге 4,3 MWh (веза оперативни циљ 3)	Одјељење за просторно уређење, Одјељење за стамбено-комуналне послове, инвеститори	2013-2017	5.000.000 КМ (инвеститори 100%)
3.3. Израђена документација о могућности искоришћења геотермалних вода на подручју општине Теслић (веза оперативни циљ 3)	Одјељење за просторно уређење, Одјељење за стамбено-комуналне послове	2015	општински буџет (предстудија) 40.000 КМ, Приватни инвеститор (истражни радови)
4.1 Замјена енергетски неефикасних расвјетних тијела у систему јавне расвјете са штедљивом ЛЕД расвјетом (веза оперативни циљ 4)	Одјељење за стамбено-комуналне послове, Одсјек за развој, Одјељење за финансије, јавне институције	2012-2017	190.000 КМ (грант од међународних организација 32%, општински буџет 58%, јавне институције 10%)
5.1 Провођење едукативног програма о примјени принципа енергетске ефикасности и обновљивим изворима енергије (веза оперативни циљ 5)	Одјељење за стамбено-комуналне послове, НВО	2013-2017	10.000 КМ (грант од међународних организација 80%, општински буџет 20%)
6.1 Сертификоване двије особе из општинске администрације за оцјену планова активности и студија о процјени утицаја на животну средину у поступку издавања еколошке дозволе за привредне субјекте (веза оперативни циљ 6)	Одјељење за просторно уређење, Одјељење за стамбено-комуналне послове	2014	5.000 КМ (општински буџет 100%)
7.1 Контрола provedбе одлуке о начину, методи, динамици и временском периоду провјере квалитета зрака на подручју општине Теслић (веза оперативни циљ 7)	Републичке и општинске службе за инспекцију	2012-2017	У оквиру текућих активности

7.2 Инсталација мјерне опреме за контролу квалитета ваздуха, опреме за праћење метеоролошких параметара и дисплеја за приказ квалитета зрака и метеоролошких параметара (веза оперативни циљ 7)	Одјељење за просторно уређење	2014	40.000 КМ (општински буџет 50%, Фонд за заштиту животне средине 50%)
---	-------------------------------	------	--

Сектор биолошке различитости и културно-историјског наслеђења

Дугорочно гледано, општина Теслић жели заштити, правилно валоризовати и у функцију одрживог развоја и туризма ставити биолошку различитост и природно, културно и историјско наслеђе општине Теслић. За остварење овог плана у наредном периоду од 6 година општина Теслић намјерава достићи следеће оперативне циљеве:

1. Валоризовано стање и идентификоване мјере заштите биолошке различитости и природног, културног и историјског наслеђења
2. Ставити под одговарајући режим заштите подручје Бање Врућице
3. Успоставити регистар културно-историјских објеката на подручју општине Теслић

Праћење испуњења наведених циљева ће бити осигурано:

- праћењем степена финализације општинске студије о обиму деградације
- праћењем броја пројеката којима се ревитализује биолошка различитост
- праћењем површина у ха које су проглашене заштићеним подручјем
- праћењем броја идентификованих културно-историјских објеката, произашлих из регистра

Како би ови циљеви били достигнути планиране су слиједеће мјере:

Тип мјере	Шта?	Ко?	Кад?	Колико?/извор средстава
Реализовати/демонстрирати	1.1 Израђена студија обима деградације биљног и животињског свијета и идентификоване мјере ревитализације биолошке различитости (веза оперативни циљ 1)	Одјељење за привреду и друштвене дјелатности, ШГ Борја, Одјељење за стамбено-комуналне послове, НВО	2016	15.000 КМ (општински буџет 100%)
	2.1. Успоставити заштићено подручје на Бањи Врућици (веза оперативни циљ 2)	Одјељење за стамбено-комуналне послове, Одјељење за просторно уређење, ЗТЦ Бања Врућица	2016	20.000 (50% општина, 50% ЗТЦ Бања Врућица)
	3.1 Израђена инвентура и идентификација свих културно-историјских споменика на подручју општине Теслић (веза оперативни циљ 3)	Одјељење за стамбено-комуналне послове, Одјељење за просторно уређење, Одјељење за привреду и друштвене дјелатности	2012	У оквиру текућих активности

Мониторинг и евалуација акционог плана заштите животне средине (LEAP-а)

Мониторинг и евалуација подразумијевају интерресорно и мултидисциплинарно процјењивање спроведених активности дефинисаних LEAP документом како би се остварили следећи циљеви:

- ефикасно провођење LEAP-а,
- израда препорука за надлежне службе/организације/јавна предузећа, те
- измене и допуне LEAP-а уколико се утврди да за тим постоји потреба.

За потребе праћења и provedбу активности и пројеката дефинисаних у LEAP-у, установиће се LEAP Евалуациони Тим (ЛЕТ) који ће се састојати од три особе из различитих општинских служби. Чланове LEAP Евалуационог Тима именује начелник на плански период одређен LEAP-ом (2012-2017) у року од 15 дана од дана усвајања LEAP-а од стране Скупштине општине.

Основни задатак LEAP Евалуационог Тима је да на полугодишњем и годишњем нивоу (јун и децембар) прати provedбу LEAP-а у свим областима дјеловања и на свим нивоима. Поред праћења, LEAP Евалуациони Тим анализира прикупљене информације у сврху припреме годишњег Извјештаја о спровођењу LEAP-а и доношења препорука за надлежне службе/организације/јавна предузећа, те по потреби иницира измене и допуне LEAP-а ако се утврди да постоји таква потреба. Годишњи извјештај о спровођењу LEAP-а и Акциони план за наредну годину са финансијском пројекцијом се подноси на одобравање Скупштини општине.

LEAP Евалуациони Тим је обавезан да размотри било чији образложени приједлог за измене и допуне LEAP-а који може упутити било која од служби, организација, јавних предузећа или заинтересованих грађана које су укључене у провођење LEAP активности.

За сваки појединачни пројекат из LEAP-а који се буде имплементирао, именоване се одговорна особа (координатор/ица) која ће подносити извјештај LEAP Евалуационом Тиму у складу са пројектном динамиком, а најмање два пута у току трајање пројекта.

Чланови LEAP Евалуационог Тима не могу бити водитељи појединачних пројеката.

Оцјена успјешности реализације LEAP-а се врши у складу са реализацијом постављених оперативних циљева датим у табели у наставку:

ОБЛАСТ	ОПЕРАТИВНИ ЦИЉ	РЕАЛИЗАЦИЈА (%)	
		2014	2017
ВОДА	1. Повећати покривеност подручја општине Теслић канализационом мрежом за прикупљање отпадних вода за 40%	40%	100%
	2. Комплетирати инвестиционо техничку документацију за систем секундарног третмана отпадних вода урбаног дијела општине и изградити пречистач отпадних вода	25%	100%
	3. Становништво општине Теслић које није обухваћено системом јавне канализације упознато са исплативим, технички и законски прихватљивим рјешењима одводње и третмана отпадних вода	60%	100%
	4. Успоставити систем заштите водозахватних подручја	50%	100%
	5. Успоставити стандардизован систем водоснабдијевања за 60% становништва	20%	100%

	6. Имати уређено и заштићено од поплава 4.000 m ријечних корита на подручју општине Теслић	100%	-
ЗЕМЉИШТЕ И ОТПАД	1. Прихваћена дугорочна општинска стратегија управљања отпадом	100%	-
	2. Дефинисани критеријуми за прикупљање и збрињавање отпада који осигуравају економски одржив систем управљања отпадом	100%	-
	3. Повећан капацитет у техничко-организационом смислу субјеката задужених за управљање отпадом за 100% тј. 30.000 становника обухваћено организованим прикупљањем отпада	20%	100%
	4. Смањене површине са неадекватним одлагањем отпада за 10% на подручју општине Теслић	20%	100%
	5. Деминирано 1.000.000 m ² земљишта загађеног минско-експлозивним средствима	20%	100%
	6. 10% пољопривредних произвођача са подручја општине Теслић упознато са принципима интегралне пољопривредне производње	20%	100%
АТМОСФЕРА И ЕНЕРГИЈА	1. Прихваћена дугорочна стратегија гријања стамбених, пословних и јавних објеката на градском подручју општине Теслић	100%	-
	2. Смањена потрошња енергије од фосилних горива за 5% у објектима под ингеренцијом општине Теслић, примјеном принципа енергетске ефикасности	25%	100%
	3. Произведено нових 32 GWh енергије настале од обновљивих и/или алтернативних извора енергије на подручју општине Теслић	10%	100%
	4. Смањена потрошња електричне енергије у систему јавне расвјете општине Теслић за 30%	25%	100%
	5. 5% грађана упознато са могућностима примјене основних принципа енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије	25%	100%
	6. Изграђени организационо-људски капацитети за активно укључење и праћење процеса добијања нових и мониторинг провођења постојећих еколошких дозвола за индустријске погоне ради примјене најбољих технологија	100%	-
	7. Успостављен систем мониторинга и квалитета зрака и праћења метеоролошких параметара	60%	100%
БИОЛОШКА РАЗЛИЧИТОСТ И КУЛТУРНО-	1. Валоризовано стање и идентификоване мјере заштите биолошке различитости и природног, културног и историјског	50%	100%

ИСТОРИЈСКО НАСЉЕЂЕ	наслијеђа		
	2. Ставити под одговарајући режим заштите подручје Бање Врућице	50%	100%
	3. Успоставити регистар културно-историјских објеката на подручју општине Теслић	100%	-

Концепти пројектних приједлога

Сектор вода

Основни концепти пројектних приједлога су:

Пројекат 1.1.1. Изградња канализационе мреже у приградским насељима општине Теслић

<p>Стратешки циљ 1-ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40 %, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања</p>	<p>Оперативни циљ 1 Повећана покривеност подручја општине Теслић канализационом мрежом за прикупљање отпадних вода за 40 %</p>	<p>Мјера 1.1. Изграђено 13.000 метара канализационе мреже на подручју општине Теслић (веза ОЦ1)</p>
<p>Назив програма/пројекта: Изградња канализационе мреже у приградским насељима општине Теслић</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта:</p> <p>Услед постојања система одводње отпадних вода на градском подручју и проблема непостојања система за третман отпадних вода, ријеке Велика Усора и Мала Усора су загађене са урбаним отпадним водама у количини од 471.360 m³/год, које садрже кабасте материјал, биоразградљиве органске материје, нутријенте и тешке метале. Отпадне воде из свих насеља општине Теслић која немају систем јавне канализације и која отпадне воде испуштају у септичке јаме, преливе, канале који воде до најближих водних тијела, су процијењене на количину од 1.267.380 m³/год. У тим отпадним водама се налазе загађујуће материје као што су кабасте материјал, биоразградљиве органске материје и нутритијенти. Проблем који је узрок овом стању је непостојање система прикупљања и пречишћавања санитарно-фекалних вода (непостојање система јавне канализације) са руралних подручја општине Теслић. Корак ка побољшању оваквог стања јесте изградња канализационе мреже у приградским насељима општине Теслић.</p>		
<p>Циљ/еви пројекта: Проширење постојеће канализационе мреже на приградска насеља</p>	<p>Циљна група: Становништво општине Теслић</p>	
<p>Очекивани резултати: Изграђена канализациона мрежа у приградским насељима општине Теслић</p>	<p>Индикатори: Број насеља у којима је изграђена канализациона мрежа</p>	
<p>Главне активности: - Припрема пројектне документације (технички елаборт и сл) за изградњу канализационе мреже у дужини од 6.500 метара у приградским насељима. - Избор извођача</p>	<p>Период имплементације: 2012-2017</p>	

<p>радова за изградњу канализационе мреже - Изградња канализационе мреже у дужини од 6.500 метара у приградским насељима</p>	
<p>Главни ризици: Недостатак средстава за имплементацију Неријешени власнички односи за земљиште</p>	<p>Предвиђени трошкови: Директни: 1.300.000 КМ Укупно: 1.300.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта: ц) Техничка документација и анализа трошкова</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - Кредит 25% - Општински буџет 10% - Грант од међународних организација 15 % - Властито учешће грађана 50 %</p>
<p>Партнер(и)</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p>
<p>⇒ Грађани ⇒ ПКД Рад</p>	<p>- Одјељење за стамбено комуналне послове - Одјељење за просторно уређење - Одјељење за финансије - Одсјек за развој - ПКД Рад</p>

Пројекат 1.1.2. Изградња главног канализационог колектора

<p>Стратешки циљ 1- ВОДА: смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40%, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања</p>	<p>Оперативни циљ 1 Повећана покривеност подручја општине Теслић канализационом мрежом за прикупљање отпадних вода за 40%</p>	<p>Мјера 1.1. Изграђено 13.000 метара канализационе мреже на подручју општине Теслић (веза ОЦ1)</p>
<p>Назив програма/пројекта: Изградња главног канализационог колектора</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Усљед постојања система одводње отпадних вода на градском подручју и проблема непостојања система за третман отпадних вода, ријеке Велика Усора и Мала Усора су загађене са урбаним отпадним водама у количини од 471.360 m³/год које садрже кабасти материјал, биоразградљиве органске материје, нутријенте и тешке метале. Корак ка побољшању оваког стања је изградња канализационог колектора који ће прикупити канализационе воде из постојећег система и дистрибуирати је до пречистача отпадних вода који ће бити изграђен у Жарковини.</p>		

Циљ/еви пројекта: Проширење канализационе мреже и спајање свих постојећих испуста отпадних вода у главни колектор	Циљна група: Становништво општине Теслић
Очекивани резултати: Изграђен главни канализациони колектор	Индикатори: Квалитет воде бољи у односу на период прије изградње канализационог колектора Број испуста отпадних вода смањен
Главне активности: Израда пројектне документације Избор извођача радова Надзор над пројектом Изградња колектора	Период имплементације: 2013-2017
Главни ризици: Повећање трошкова изградње колектора Неријешени имовинско правни односи	Предвиђени трошкови: Директни: 4.300.000 КМ Укупно: 4.300.000 КМ
Статус спремности пројекта: Техничка документација и анализа трошкова	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - Кредит 50% - Општински буџет 20% - Грант од међународних организација 30%
Партнер(и) - ПКД Рад	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за стамбено комуналне послове - Одјељење за просторно уређење - Одјељење за финансије - Одсјек за развој

Пројекат 2.1.1. Израда пројектне документације за пречишћавање комуналних отпадних вода урбаног дијела општине Теслић

Стратешки циљ 1- ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40%, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем	Оперативни циљ 2 Комплетирана инвестиционо техничка документација за третман отпадних вода урбаног дијела општине Теслић и изграђен пречистач отпадних вода	Мјера 2.1. Израђена инвестиционо техничка документација за пречишћавање комуналних отпадних вода урбаног дијела општине Теслић (веза ОЦ2)
---	---	---

водоснабдијевања		
Назив програма/пројекта: Израда пројектне документације за пречишћавање комуналних отпадних вода урбаног дијела општине Теслић		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Услед постојања система одводње отпадних вода на градском подручју и проблема непостојања система за третман отпадних вода, ријеке Велика Усора и Мала Усора су загађене са урбаним отпадним водама у количини од 471.360 m ³ /год које садрже кабасте материјал, биоразградљиве органске материје, нутријенте и тешке метале. Проблем који је узрок овом стању је непостојање система пречишћавања санитарно-фекалних вода (непостојање система јавне канализације) на подручју општине Теслић. Начин да се овакво стање побољша је изградња система за пречишћавање отпадних вода.		
Циљ/еви пројекта: Стварање техничких претпоставки за изградњу пречистача отпадних вода	Циљна група: Становништво општине Теслић	
Очекивани резултати: Израђена пројектна документација за пречишћавање комуналних отпадних вода урбаног дијела општине Теслић	Индикатори: Израђен и усвојен главни пројекат за изградњу пречистача Позитивно мишљење ревизије пројекта	
Главне активности: Одабир извођача за израду пројектне документације Дефинисање пројектног задатка Израда главног пројекта Ревизија пројекта	Период имплементације: 2012	
Главни ризици: Недостатак релевантних података	Предвиђени трошкови: Директни: 100.000 КМ Укупно: 100.000 КМ	
Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - буџет општине 100%	
Партнер(и) ⇒ ПКД Рад	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за стамбено комуналне послове - Одјељење за просторно уређење - Одјељење за финансије - Одсјек за развој	

Пројекат 2.2.1. Изградња пречистача отпадних вода са примарним и секундарним третманом

<p>Стратешки циљ 1-ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40%, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања</p>	<p>Оперативни циљ 2 Комплетирана инвестиционо техничка документација за третман отпадних вода урбаног дијела општине Теслић и изграђен пречистач отпадних вода</p>	<p>Мјера 2.1. Створени услови за третман отпадних вода</p>
<p>Назив програма/пројекта: Изградња пречистача отпадних вода са примарним и секундарним третманом</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта:</p> <p>Тачкасти извор загађења на подручју општине Теслић подразумијева урбане отпадне воде из градске канализационе мреже које врше притисак и излијевају се у ријеке Велика Усора и Мала Усора на четири локације (код градског моста, два испуста код градске пијаце и на Малој Усори). У току је припрема изградње примарног колектора који ће објединити постојеће испусте и свести отпадне воде до пречистача који ће бити изграђен на подручју насеља Жарковина. На градском подручју постоји укупно 3428 прикључених домаћинстава и око 500 прикључака у привреди. Од тог броја око 250 су зграде колективног становања са око 2335 станова. Тренутно је мали дио градског подручја непокривен и то дио насеља Мартиновићи и дио поред старог градског гробља који је због специфичног терена (депресија) остао непокривен мрежом.</p> <p>Након изградње колектора је неопходно изградити постројење за третман отпадних вода како би се смањио негативан утицај на животну средину.</p>		
<p>Циљ/еви пројекта:</p> <p>Смањење загађења ријеке Усоре отпадним водама</p>	<p>Циљна група:</p> <p>Становништво општине Теслић</p>	
<p>Очекивани резултати:</p> <p>Изграђен пречистач отпадних вода са примарним и секундарним третманом</p>	<p>Индикатори:</p> <p>Бољи квалитет вода у односу на претходни период</p>	
<p>Главне активности:</p> <p>Израда пројектне документације</p> <p>Избор извођача радова</p> <p>Изградња постројења</p> <p>Пуштање у пробни рад</p>	<p>Период имплементације:</p> <p>2014-2016</p>	

<p>Главни ризици:</p> <p>Високи трошкови изградње Неадекватно техничко рјешење које је одабрано</p>	<p>Предвиђени трошкови:</p> <p>Директни: 3.000.000 КМ Укупно: 3.000.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта:</p> <p>Техничка документација и анализа трошкова</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања:</p> <p>Извори:</p> <ul style="list-style-type: none"> - општински буџет 20% - кредит ЕИБ 50% - грант средстава 30%
<p>Партнер(и)</p> <p>- ПКД Рад</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одјељење за стамбено комуналне послове - Одјељење за просторно уређење - Одјељење за финансије - Одсјек за развој

Пројекат 3.1.1. Надзор над спровођењем одредби Закона о водама које се односе на забрану директног испуста отпадних вода из домаћинства и пољопривредних објеката у ријеке, рјечице и потоке

<p>Стратешки циљ 1- ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40%, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања</p>	<p>Оперативни циљ 3.</p> <p>Становништво које није обухваћено системом јавне канализације упознато са исплативим и технички прихватљивим рјешењима одводње и третмана отпадних вода</p>	<p>Мјера 3.1.</p> <p>Спроведене одредбе Закона о водама Републике Српске у дијелу који се односи на забрану директног испуста отпадних вода из домаћинства и пољопривредних објеката у ријеке, рјечице и потоке</p>
<p>Назив програма/пројекта: Надзор над спровођењем одредби Закона о водама које се односе на забрану директног испуста отпадних вода из домаћинства и пољопривредних објеката у ријеке, рјечице и потоке</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта:</p> <p>Тачкасти извори загађења на подручју општине Теслић подразумијевају урбане отпадне воде из градске канализационе мреже које врше притисак и излијевају се у ријеке, као и отпадне воде у сеоским срединама које потичу од домаћинства и пољопривредних објеката. На подручју општине не постоји уређај за пречишћавање отпадних вода, тако да се све воде испуштају у водотоке или у септичке јаме. Ово ствара велики притисак на животну средину и угрожава здравље људи и остали живи свијет. Због тога је од изузетног значаја стални надзор надлежних служби у сегменту спровођења законских одредби везаних за забрану испуштања отпадних вода у водотоке. Ефикасан надзор је предуслов очувања здраве животне средине у сегменту вода и доприноси мањем загађењу истих.</p>		

<p>Циљ/еви пројекта:</p> <p>-Смањење загађења ријеке Усоре отпадним водама</p> <p>-Провођење законских одредби у области вода</p>	<p>Циљна група:</p> <p>Становништво општине Теслић</p>
<p>-Унапријеђен квалитет ријечних вода</p>	<p>Индикатори:</p> <p>-Број директних испуста отпадних вода смањен</p>
<p>Главне активности:</p> <p>Провођење инспекцијског надзора на терену</p> <p>Контрола испуњености услова за испуштање отпадних вода</p> <p>Извјештавање</p>	<p>Период имплементације:</p> <p>2012-2017</p>
<p>Главни ризици:</p> <p>Неспремност грађана за сарадњу</p> <p>Недостатак људства за провођење надзора</p>	<p>Предвиђени трошкови:</p> <p>У оквиру текућих активности општинских служби</p>
<p>Статус спремности пројекта:</p> <p>Активности у току</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања:</p> <p>Извори:</p> <p>- општински буџет 100%</p>
<p>Партнер(и)</p> <p>- НВО сектор</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p> <p>- Одјељење за инспекције са комуналном полицијом</p> <p>- Одјељење за просторно уређење</p>

Пројекат 3.2.1. Едукација становништва о технички прихватљивим решењима одводње и третмана отпадних вода

<p>Стратешки циљ 1- ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних</p>	<p>Оперативни циљ 3</p> <p>Становништво који није обухваћено системом јавне канализације упознато са исплативим и</p>	<p>Мјера 3.2.</p> <p>Проведена кампања у јавности о технички прихватљивим решењима одводње и третмана отпадних вода</p>
---	--	--

комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40%, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања	технички прихватљивим рјешењима одводње и третмана отпадних вода	
Назив програма/пројекта: Едукација становништва о технички прихватљивим решењима одводње и третмана отпадних вода		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Отпадне воде из свих насеља општине Теслић која немају систем јавне канализације отпадне воде испуштају у септичке јаме, преливе, канале који воде до најближих водних тијела, врше притисак и загађење водних ресурса. Корак ка побољшању стања јесте вршити едукацију становништва о технички прихватљивим решењима одводње и третмана отпадних вода.		
Циљ/еви пројекта: Повећање свијести грађана о значају правилног третмана отпадних вода	Циљна група: Становништво општине Теслић	
Очекивани резултати: Становништво едуковано о технички прихватљивим решењима одводње и третмана отпадних вода	Индикатори: Становништво примјењује прихватљива техничка рјешења у третману отпадних вода Број испуста отпадних вода у водна тијела смањен	
Главне активности: Дефинисање плана активности Провођење едукација Промоција пројекта	Период имплементације: 2013-2017	
Главни ризици: Мала заинтересованост становништва	Предвиђени трошкови: Директни: 25.000 КМ Укупно: 25.000 КМ	
Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - буџет општине 40% - грант средства 50% - учешће грађана 10%	
Партнер(и)	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:	
- НВО сектор - ПКД Рад	- Одјељење за стамбено комуналне послове	

Пројекат 3.2.2. Изградња пилот постројења за третман отпадних вода у домаћинствима

<p>Стратешки циљ 1-ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40%, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања</p>	<p>Оперативни циљ 3 Становништво које није обухваћено системом јавне канализације упознато са исплативим и технички прихватљивим решењима одводње и третмана отпадних вода</p>	<p>Мјера 3.2. Проведена кампања у јавности о технички прихватљивим решењима одводње и третмана отпадних вода</p>
<p>Назив програма/пројекта: Изградња пилот постројења за третман отпадних вода у домаћинствима</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Отпадне воде из свих насеља општине Теслић која немају систем јавне канализације се испуштају у септичке јаме, преливе, канале који воде до најближих водних тијела, те врше притисак и загађење водних ресурса. Корак ка побољшању стања јесте изградња пилот постројења за третман отпадних вода у домаћинствима.</p>		
<p>Циљ/еви пројекта: Унапређење свијести грађана о правилном третману отпадних вода</p>	<p>Циљна група: Становништво општине Теслић</p>	
<p>Очекивани резултати: Изграђено пилот постројење за третман отпадних вода у домаћинствима</p>	<p>Индикатори: Пилот постројење успјешно врши третман отпадних вода</p>	
<p>Главне активности: Одабир технологије третмана отпадних вода Изградња пилот постројења Промоција</p>	<p>Период имплементације: 2013-2017</p>	
<p>Главни ризици: Примијењено рјешење не даје очекиване резултате Низак ниво интересовања грађана</p>	<p>Предвиђени трошкови: Директни: 10.000 КМ Укупно: 10.000 КМ</p>	
<p>Статус спремности пројекта: Пројектна идеја</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - буџет општине 40% - грант средства 50% - учешће грађана 10%</p>	

Партнер(и)	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:
- НВО сектор - ПКД Рад	- Одјељење за стамбено комуналне послове

Пројекат 4.1.1.Надзор над провођењем одлуке Скупштине општине о водозаштитним зонама

Стратешки циљ 1- ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40%, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања	Оперативни циљ 4. Успостављен систем заштите водозахватних подручја	Мјера 4.1. Проведена одлука Скупштине општине о водозаштитним подручјима
Назив програма/пројекта: Надзор над провођењем одлуке Скупштине општине о водозаштитним зонама		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Подручје града Теслића се снабдијева водом са водозахвата Студенци који је смјештен на ријеци Великој Усори 8 км узводно од Теслића. Из водовода се снабдијева око 20.000 становника. С обзиром да се ради о отвореном водозахвату, од изузетног је значаја провести мјере заштите водотока изнад водозахвата, као и осталог водозаштитног подручја. У том погледу је провођење одлуке СО-е Теслић којом се дефинишу водозаштитне зоне од великог значаја јер смањује могућност од појаве загађења које може угрозити квалитет питке воде.		
Циљ/еви пројекта: Спровести одлуке СО-е о водозаштитним зонама	Циљна група: Становништво општине Теслић које користи градски водовод	
Очекивани резултати: Установљене водозаштитне зоне Надзор над провођењем одлука се успјешно проводи	Индикатори: Квалитет воде на водозахвату унапријеђен	
Главне активности: Провођење одлуке СО-е Извјештај о напретку у провођењу одлуке	Период имплементације: 2012-2017	
Главни ризици: Предвиђене активности не даје очекиване резултате Низак ниво интересовања грађана	Предвиђени трошкови: У оквиру текућих активности	

Статус спремности пројекта: У имплементацији	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - буџет општине 100%
Партнер(и) - НВО сектор - ПКД Рад	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за инспекције са комуналном полицијом

Пројекат 5.1.1. Изградња водоводне мреже у другој висинској зони

Стратешки циљ 1- ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40%, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања	Оперативни циљ 5 Успостављен стандардизован систем водоснабдијевања за 60% становништва	Мјера 5.1. Изграђено 10.500 метара примарне водоводне мреже у другој висинској зони општине Теслић (веза ОЦ1)
Назив програма/пројекта: Изградња водоводне мреже у другој висинској зони		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Становништво градског подручја у периодима високих температура и суша у вишим зонама има проблем са редовним снабдијевањем водом. Поред тога, тренутни капацитети резервоара су недовољни и омогућавају снабдијевање свега неколико сати у случају квара или другог разлога за прекид у дистрибуцији воде са водозавода. Поред тога у приградским насељима одређени дијелови нису покривени водоводном мрежом и имају лошу снабдијевање водом. Корак ка побољшању јесте изградња водоводне мреже у другој висинској зони.		
Циљ/еви пројекта: Проширење водоводне мреже у приградским насељима општине Теслић	Циљна група: Становништво општине Теслић	
Очекивани резултати: Изграђена водоводна мрежа у другој висинској зони	Индикатори: Повећан број становника који се снабдијевају водом из градског водовода	
Главне активности: Израда пројектне документације Избор извођача радова Изградња примарне мреже	Период имплементације: 2013-2017	

<p>Главни ризици: Високи трошкови инвестиције Неријешени имовинско правни односи</p>	<p>Предвиђени трошкови: Директни: 1.250.000 КМ Укупно: 1.250.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта: Техничка документација и анализа трошкова</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - грант 30% - кредит 50% - општина 20%</p>
<p>Партнер(и)</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p>
<p>- ПКД Рад</p>	<p>- Одјељење за стамбено комуналне послове - Одјељење за просторно уређење - Одјељење за финансије</p>

Пројекат 5.2.1. Изградња резервоарских капацитета градског водовода у другој висинској зони

<p>Стратешки циљ 1- ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40 %, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања</p>	<p>Оперативни циљ 5 Успостављен стандардизован систем водоснабдијевања за 60% становништва</p>	<p>Мјера 5.2. Повећани резервоарски капацитети градског водовода</p>
<p>Назив програма/пројекта: Изградња резервоарских капацитета градског водовода у другој висинској зони</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Становништво градског подручја у периодима високих температура и суша у вишим зонама има проблем са редовним снабдијевањем водом. Поред тога, тренутни капацитети резервоара су недовољни и омогућавају снабдијевање свега неколико сати у случају квара или другог разлога за прекид у дистрибуцији воде са водозахвата. Поред тога у приградским насељима одређени дијелови нису покривени водоводном мрежом и имају лошу опскрбу водом. Повећањем резервоарских капацитета ће се омогућити ширење водоводне мреже у приградским насељима и повећати залихе што ће повећати сигурност водоснабдијевања.</p>		
<p>Циљ/еви пројекта: Повећање сигурности водоснабдијевања и проширење постојеће мреже</p>	<p>Циљна група: Становништво општине Теслић</p>	

Очекивани резултати: Изграђени резервоарски капацитети градског водовода у другој висинској зони	Индикатори: Број корисника градског водовода повећан
Главне активности: Израда пројектне документације Избор извођача радова Изградња резервоара	Период имплементације: 2013-2014
Главни ризици: Недостатак средстава за изградњу	Предвиђени трошкови: Директни: 800.000 КМ Укупно: 800.000 КМ
Статус спремности пројекта: Техничка документација и анализа трошкова	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - грант средства 30% - кредитна средства 50% - буџет општине 20%
Партнер(и) - ПКД Рад	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за стамбено комуналне послове - Одјељење за просторно уређење - Одјељење за финансије

Пројекат 5.3.1. Провођење контроле исправности воде сеоских водовода

Стратешки циљ 1- ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40 %, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања	Оперативни циљ 5 Успостављен стандардизован систем водоснабдијевања за 60% становништва	Мјера 5.3. Успостављен систем контроле за сеоске водоводе
Назив програма/пројекта: Провођење контроле исправности воде сеоских водовода		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: На подручју општине постоји велики број локалних водовода, који су различите старости, капацитета и квалитета изградње. Овим водоводима углавном управљају сами корисници. Због недостатка система праћења квалитета воде која се дистрибуира из ових водовода, нема поузданих података о њеном квалитету. Међутим, повремено се врше анализе на неким од већих водовода, које у значајном броју случајева, показују да вода није бактериолошки или хемијски исправна за употребу. Због опасности од штетног утицаја на здравље грађана, потребно је вршити контролу		

исправности воде у континуитету.	
Циљ/еви пројекта: -Успоставити систем праћења квалитета воде на локалним водоводима	Циљна група: Становништво сеоских подручја општине Теслић
Очекивани резултати: Проведен стални надзор над квалитетом воде Унапријеђен квалитет питке воде	Индикатори: Број узорака воде који су неисправни смањен
Главне активности: Провођење контроле квалитета воде Узорковање воде Публиковање резултата	Период имплементације: 2012-2017
Главни ризици: Високи трошкови анализа Слаба сарадња са корисницима водовода	Предвиђени трошкови: Директни: 20.000 КМ Укупно: 20.000 КМ
Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: -буџет општине 100%
Партнер(и) - ПКД Рад	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за инспекције са комуналном полицијом

Пројекат 6.1.1. Уклањање растиња и спрудова из ријечног корита Мале и Велике Усоре

Стратешки циљ 1- ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40 %, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања	Оперативни циљ 6. Уређено и заштићено од поплава 4.000 м ријечног корита на подручју општине Теслић	Мјера 6.1. Уређена ријечна обала на градском и приградском подручју Теслића
Назив програма/пројекта: Уклањање растиња и спрудова из ријечног корита Мале и Велике Усоре		

Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта:

Током протеклих петнаест година у четири наврата је дошло до поплава на градском и приградском подручју које су изазвале велике штете. У циљу отклањања штета и спречавања појаве нових, потребно је извршити продубљивање корита ријека Велике и Мале Усоре и њиховог ушћа, те извршити уређење обала истих. На тај начин пропусна моћ ријечног корита ће бити повећана, а ризик од поплава ће бити знатно умањен.

Циљ/еви пројекта: -Уређење ријечних корита на подручју града -повећање пропусне моћи Мале и Велике Усоре -Спријечити појаву нових поплава	Циљна група: Становништво градског и приградског подручја Теслића
Очекивани резултати: Уређено 3.000 м ријечних обала Уклоњени спрудови из корита Уређено ушће ријека	Индикатори: Број уклоњених спрудова Дужина уређене обале
Главне активности: Расписивање јавне набавке радова Извођење радова Технички пријем	Период имплементације: 2012
Главни ризици: Неповољне временске прилике Неприступачан терен	Предвиђени трошкови: Директни: 230.000 КМ Укупно: 230.000 КМ
Статус спремности пројекта: У имплементацији	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: -буџет општине 45% -грант средства 55%
Партнер(и)	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за стамбено-комуналне дјелатности

Пројекат 6.1.2. Уређење купалишта на обалама Велике и Мале Усоре

Стратешки циљ 1-ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за	Оперативни циљ 6. Уређено и заштићено од поплава 4.000 м ријечног корита на подручју општине Теслић	Мјера 6.1. Уређена ријечна обала на градском и приградском подручју Теслића
---	---	---

40 %, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања		
Назив програма/пројекта: Уређење купалишта на обалама Велике и Мале Усоре		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта:</p> <p>На градском и приградском подручју Теслића, осим градске плаже и неколико мањих локалитета, не постоје уређени простори за купање. Осим тога грађани се у лјетњем периоду купају и проводе вријеме на често неуређеним мјестима, неадекватним за одмор и забаву. Предложеним пројектом би се на обалама Мале и Велике Усоре уредио простор за одмор и забаву који би био визуелно атрактиван, чист и сигуран за коришћење. Осим тога на предвиђеним локалитетима би се извршило уређење обала и корита, те допринијело очувању животне средине.</p>		
<p>Циљ/еви пројекта:</p> <p>-Уређење ријечних обала на подручју града и приградских насеља</p> <p>-створени услови за одмор и разоноду на обалама ријека</p>	<p>Циљна група:</p> <p>Становништво градског и приградског подручја Теслића</p>	
<p>Очекивани резултати:</p> <p>Уређено минимално три купалишта</p> <p>Купалишта опремљена потребном инфраструктуром</p>	<p>Индикатори:</p> <p>Број купача који посјеђују купалишта</p>	
<p>Главне активности:</p> <p>Расписивање јавне набавке радова</p> <p>Извођење радова на уређењу обале</p> <p>Набавка и постављање опреме</p> <p>Технички пријем</p>	<p>Период имплементације:</p> <p>2013</p>	
<p>Главни ризици:</p> <p>Неповољне временске прилике</p> <p>Недостатак средстава</p>	<p>Предвиђени трошкови:</p> <p>Директни: 30.000 КМ</p> <p>Укупно: 30.000 КМ</p>	
<p>Статус спремности пројекта:</p> <p>У имплементацији</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања:</p> <p>Извори:</p> <p>-буџет општине 25%</p> <p>-грант средства 75%</p>	
<p>Партнер(и)</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p>	

НВО сектор

- Одјељење за стамбено-комуналне дјелатности

Пројекат 6.2.1. Санација обала Мале Укрине

Стратешки циљ 1-ВОДА: Смањена емисија штетних материја из нетретираних комуналних отпадних вода у водне ресурсе за 40 %, унапријеђена заштита водотока и побољшан систем водоснабдијевања	Оперативни циљ 6. Уређено и заштићено од поплава 4.000 м ријечног корита на подручју општине Теслић	Мјера 6.2. Уређена ријечна обала Мале Укрине
Назив програма/пројекта: Санација обала Мале Укрине		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Током протеклих петнаест година у четири наврата је дошло до поплава на подручју општине Теслић које су изазвале велике штете. У циљу отклањања штета и спречавања појаве нових, потребно је извршити продубљивање корита ријека између осталих и Мале Укрине, те извршити уређење обала истих. На тај начин пропусна моћ ријечног корита ће бити повећана, а ризик од поплава и ерозије који је у прошлом периоду био јако изражен, ће бити знатно умањен.		
Циљ/еви пројекта: -Уређење ријечног корита -повећање пропусне моћи Мале Укрине -Спријечити појаву нових поплава	Циљна група: Становништво подручја које гравитира ка Малој Укрини	
Очекивани резултати: Уређено 1.000 м ријечних обала Уклоњени спрудови из корита Урађена заштита од ерозије	Индикатори: Број уклоњених спрудова Дужина уређене обале	
Главне активности: Расписивање јавне набавке радова Извођење радова Технички пријем	Период имплементације: 2012-2013	
Главни ризици: Неповољне временске прилике Неприступачан терен	Предвиђени трошкови: Директни: 50.000 КМ Укупно: 50.000 КМ	

Статус спремности пројекта: У имплементацији	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: -буџет општине 50% -грант средства 50%
Партнер(и)	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за стамбено-комуналне дјелатности

Сектор тла и отпада

Основни концепти пројектних приједлога у областима тла и отпада су:

Пројекат 1.1.1. Израда стратегије управљања отпадом на подручју општине Теслић

Стратешки циљ 3- Земљиште: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње	Оперативни циљ 1 Прихваћена дугорочна општинска стратегија управљања отпадом	Мјера 1.1. Донесен документ о управљању отпадом на подручју општине Теслић (веза ОЦ1)
Назив програма/пројекта: Израда стратегије управљања отпадом на подручју општине Теслић		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Највећи узрочници загађења земљишта на подручју општине Теслић су неадекватно одложени отпад и руралне отпадне воде, постојање минских поља и неадекватно и неконтролисано кориштење хемијских средстава у пољопривреди. Гледано укупно, на подручју општине Теслић, отпад се организовано прикупља од 50% домаћинстава те се на тај начин прикупи и одложи на градску депонију 8000 тона отпада годишње. Других 50% становништва које такође створи око 8000 тона отпада исти одлаже у природу на дивља одлагалишта отпада, затрпавањем или директним бацањем на земљиште или директним бацањем у ријеке и потоке. На овај начин се врши огроман притисак и загађење земљишта и вода. Корак у побољшању је да се изради стратегија управљања отпадом на подручју општине Теслић.		
Циљ/еви пројекта: Израдити стратегију управљања отпадом Смањити одлагање отпада на неадекватна мјеста	Циљна група: Становништво, привреда и јавни субјекти општине Теслић	

<p>Очекивани резултати:</p> <p>Израђена стратегија управљања отпадом општине Теслић</p> <p>Мјере предвиђене стратегијом се примјењују</p>	<p>Индикатори:</p> <p>Повећан обухват становништва прикупљањем отпада у руралном подручју</p> <p>Смањен број дивљих депонија</p>
<p><i>Главне активности:</i></p> <p>Доношење одлуке о изради Стратегије</p> <p>Формирање радне групе за израду</p> <p>Прикупљање и анализа података</p> <p>Дефинисање циљева, мјера и пројеката</p> <p>Јавне расправе у МЗ</p>	<p>Период имплементације:</p> <p>2014</p>
<p>Главни ризици:</p> <p>Недостатак квалитетних података за анализу</p>	<p>Предвиђени трошкови:</p> <p>Директни: 20.000 КМ</p> <p>Укупно: 20.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта:</p> <p>Пројектни приједлог</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања:</p> <p>Извори:</p> <p>- општински буџет 100%</p>
<p>Партнер(и)</p> <p>⇒ Комунално предузеће Комуналац-Теслић</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p> <p>- Одјељење за просторно уређење</p> <p>- Одјељење за стамбено комуналне послове</p> <p>- Одсјек за развој</p> <p>- КП Комуналац-Теслић</p>

Пројекат 2.1.1. Израда студије о третману канализационог муља

<p>Стратешки циљ 2 – ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне</p>	<p>Оперативни циљ 2</p> <p>Дефинисани критеријуми за прикупљање и збрињавање отпада који осигуравају економски одржив систем управљања отпадом</p>	<p>Мјера 2.1.</p> <p>Усвојени критеријуми за збрињавање отпада на подручју општине Теслић</p>
--	---	--

производње		
Назив програма/пројекта: Израда студије о третману канализационог муља		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Највећи узрочници загађења земљишта су неадекватно одложени отпад и руралне отпадне воде, постојање минских поља и неадекватно и неконтролисано кориштење хемијских средстава у пољопривреди. Загађење и притисак на земљиште постоје и због постојања система за пречишћавање отпадних вода на градском подручју. У наредном петогодишњем периоду, биће изграђен пречистач отпадних вода, те ће бити неопходно дефинисати начин третмана муља који настаје у овом процесу. Корак ка томе је израда студије о третману муља.		
Циљ/еви пројекта: Израдити студију о начину збрињавања канализационог муља из постројења за пречишћавање отпадних вода 2013- 100%	Циљна група: Становништво општине Теслић	
Очекивани резултати: Усвојене мјере за збрињавање канализационог муља на подручју општине Теслић и одабрана технологија за третман отпада канализационог муља	Индикатори: Квалитет воде која се испушта у ријеку је у складу са важећом законском регулативом	
Главне активности: Дефинисање пројектног задатка Јавна набавка израде студије Прикупљање података Дефинисање рјешења збрињавања отпада Усвајање студије	Период имплементације: 2013	
Главни ризици: Недостатак квалитетних података	Предвиђени трошкови: Директни: 50.000 КМ Укупно: 50.000 КМ	
Статус спремности пројекта: Пројектни приједлог	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - 50% грант средстава - 50% буџет општине	
Партнер(и)	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:	

⇒ Комунално предузеће Рад	- Одјељење за просторно уређење
⇒ Одсјек за развој	- Одјељење за стамбено комуналне послове

Пројекат 3.1.1. Набавка 50 контејнера капацитета 1 м³, 500 канти капацитета 120 л и њихово постављање у сеоским насељима

Стратешки циљ 2- ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима	Оперативни циљ 3 Повећан капацитет у техничко- организационом смислу субјеката задузених за управљање отпадом за 80%. 30.000 становника обухваћено организованим прикупљањем отпада	Мјера 3.1. Прикупљање отпада проширено на нових 5000 домаћинстава уз набавку 50 контејнера, 500 канти и 2 специјална возила за прикупљање отпада и чишћење улица(веза ОЦЗ)
---	---	--

Назив програма/пројекта: Набавка 50 контејнера капацитета 1 м³, 500 канти капацитета 120 л и њихово постављање у сеоским насељима

Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта:

Гледано укупно, на подручју општине Теслић отпад се организовано прикупља од 50% домаћинстава те се на тај начин прикупи и одложи на градску депонију 8000 тона отпада. Других 50% становништва које такође створи око 8000 тона отпада исти одлаже у природу на дивља одлагалишта отпада, затрпавањем или директним бацањем на земљиште или директним бацањем у ријеке и потоке. На овај начин се врши огроман притисак и загађење земљишта. Корак у побољшању ових мјера је да се у сеоским насељима поставе контејнери и канте за одлагање смећа како би се смањило даље загађивање природе.

Циљ/еви пројекта:

Проширење мреже за прикупљање отпада у свим мјесним заједницама у којима постоје технички услови за одвоз отпада
Повећање капацитета и броја мјеста за одлагање отпада у сеоским срединама
2012- 2015 – 100%

Циљна група:

Сеоско становништво општине Теслић, привредни и јавни субјекти

Очекивани резултати:

Повећано прикупљање отпада на подручју општине Теслић за 100%
Набављено нових 50 контејнера и 500 канти за прикупљање отпада

Индикатори:

Смањен број дивљих депонија у сеоским насељима
Нових 15.000 становника обухваћено прикупљањем отпада

Главне активности:

Период имплементације:

<p>Управљање пројектом:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Припрема пројектне документације (технички елаборт и сл) за набавку и постављање контејнера у сеоским насељима - Избор добављача контејнера - Постављање контејнера на предметним локацијама - набавка канти 	2013-2015
<p>Главни ризици:</p> <p>Произвођачи отпада нису спремни да плате услугу Свијест произвођача отпада ниска</p>	<p>Предвиђени трошкови:</p> <p>Директни: 65.000 КМ</p> <p>Укупно: 65.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта:</p> <p>Пројектни приједлог</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања:</p> <p>Извори:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 10% грант средства - 80% Комуналац - 5% буџет општине - 5% корисници
Партнер(и)	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Општина Теслић ⇒ Грађани 	- КП Комуналац-Теслић

Пројекат 3.1.2. Набавка специјалног возила за одвоз отпада путем контејнера и возила за чишћење улица

<p>Стратешки циљ 2-ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње</p>	<p>Оперативни циљ 3</p> <p>Повећан капацитет у техничко-организационом смислу субјеката задужених за управљање отпадом за 80%.30.000 становника обухваћено организованим прикупљањем отпада</p>	<p>Мјера 3.1.</p> <p>Прикупљање отпада проширено на нових 5000 домаћинстава кроз набавку 50 контејнера и 1 специјалног возила за прикупљање отпада (веза ОЦ2)</p>
<p>Назив програма/пројекта: Набавка специјалног возила за одвоз отпада путем контејнера и возила за чишћење улица</p>		

Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта:

Гледано укупно, на подручју општине Теслић отпад се организовано прикупља од 50% домаћинстава те се на тај начин прикупи и одложи на градску депонију 8000 тона отпада. Других 50% становништва које такође створи око 8000 тона отпада исти одлаже у природу на дивља одлагалишта отпада, затрпавањем или директним бацањем на земљиште или директним бацањем у ријеке и потоке. На овај начин се врши огроман притисак и загађење земљишта. Корак у побољшању ових мјера је да се набави специјално возило за одвоз отпада како би се смањило загађивање природе у руралном подручју општине Теслић.

Циљ/еви пројекта:

Прикупљање отпада помоћу специјализованог возила за одвоз отпада путем контејнера

Циљна група:

Становништво, привредни и јавни субјекти општине Теслић

Очекивани резултати:

Повећан капацитет за прикупљање отпада на подручју општине Теслић кроз набавку возила за одвоз смећа
Одвозом смећа обухваћено нових 5000 домаћинстава

Индикатори:

Смањен број дивљих депонија на подручју општине Теслић
Специјално возило за прикупљање отпада регистровано и пуштено у рад
Смањен период између два пражњења контејнера у сеоским срединама

Главне активности:

Припрема техничког елабората за набавку специјалног возила за прикупљање отпада путем контејнера и чишћење улица
- Избор добављача специјалних возила за прикупљање отпада путем контејнера и чишћење улица
- Обука упосленика за рад на возилу за прикупљање отпада путем контејнера и чишћење улица, пуштање у рад

Период имплементације:

2012-2015

Главни ризици:

Произвођачи отпада нису спремни да плате услугу Свијест произвођача отпада ниска

Предвиђени трошкови:

Директни: 350.000 КМ
Укупно: 350.000 КМ

Статус спремности пројекта:

Пројектни приједлог

Извори финансирања/суфинансирања:

Извори: - Грант средства 15%

	Комуналац 75% Буџет општине 10%
Партнер(и)	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:
⇒ Општина Теслић	-КП Комуналац-Теслић

Пројекат 3.1.3. Постављање контејнера за раздвојени отпад (стакло, папир, метал) у кругу основних школа

Стратешки циљ 2- ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње	Оперативни циљ 3 Повећан капацитет у техничко-организационом смислу субјеката задужених за управљање отпадом за 80%.30.000 становника обухваћено организованим прикупљањем отпада	Мјера 3.1. Прикупљање отпада проширено на нових 5000 домаћинстава кроз набавку 50 контејнера и 1 специјалног возила за прикупљање отпада (веза ОЦЗ)
---	---	---

Назив програма/пројекта: Постављање контејнера за раздвојени отпад (стакло, папир, метал) у кругу основних школа

Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: У неким насељима на подручју општине Теслић само дио становништва је обухваћен прикупљањем комуналног отпада који се одвози на градску депонију, док остала домаћинства немају ријешен проблем па већину отпада који је биоразградив уништавају у властитом домаћинству (спаљивањем, закопавањем и сл.) или одвозе појединачно у контејнере на градском подручју. Међутим, велик проблем представљају дивља одлагалишта отпада и појава бацања отпада у ријеке и потоке, посебно металног и пластичног отпада. Одређена количина отпада се довозе до центра насеља и оставља у контејнере или поред истих, што прави проблем јер животиње отпад разносе по околини. Осим тога, не постоји систем раздвајања отпада, што узрокује губитак секундарних сировина које би се могле поново користити, а са друге стране повећава количину отпада који се депонује. Постављањем контејнера за раздвајање отпада и обезбјеђењем даљег збрињавања раздвојеног отпада би се наведени проблеми значајно ублажили.

Циљ/еви пројекта: Успостављање система раздвајања чврстог отпада и његова рециклажа	Циљна група: Ученици и грађани општине Теслић
Очекивани резултати: Повећано прикупљање отпада у кругу основних школа на подручју општине Теслић Прикупљене секундарне сировине (папир, метал, стакло)	Индикатори: Набављени и постављени контејнери за раздвојени отпад у кругу мин. 5 основних школа

<p>Главне активности:</p> <p>Израда плана прикупљања раздвојеног отпада</p> <p>Избор добављача контејнера</p> <p>Постављање контејнера</p> <p>Едукација ученика</p>	<p>Период имплементације:</p> <p>2014-2016</p>
<p>Главни ризици:</p> <p>Низак ниво свијести код ученика</p> <p>Недостатак простора за рециклажу прикупљеног отпада</p>	<p>Предвиђени трошкови:</p> <p>Директни: 30.000 КМ</p> <p>Укупно: 30.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта:</p> <p>Пројектна идеја</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања:</p> <p>Извори:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Грант средства 60% - КП Комуналац-Теслић 20% - Буџет општине 10% - Корисници 10%
<p>Партнер(и)</p> <p>⇒ Основне школе</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одјељење за стамбено комуналне послове - Одсјек за развој - КП Комуналац-Теслић

Пројекат 3.2.1. Рекултивација градске депоније Лучинац

<p>Стратешки циљ 2- ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње</p>	<p>Оперативни циљ 3</p> <p>Повећан капацитет у техничко-организационом смислу субјеката задужених за управљање отпадом за 80%.30.000 становника обухваћено организованим прикупљањем отпада</p>	<p>Мјера 3.2.</p> <p>Извршена рекултивација градске депоније Лучинац</p>
<p>Назив програма/пројекта: Рекултивација градске депоније Лучинац</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: На подручју насеља Жарковина смјештена је градска депонија Лучинац. Депонија се налази са лијеве стране магистралног пута Бањалука-Добој на свега 50m удаљености између неколико брда. Површина депоније је око 3 ha, а годишње се депонује око 36.500 m³ отпада. Депонија не испуњава услове за санитарне депоније. Предвиђени вијек експлоатације постојеће депоније је до 2014 године. На</p>		

<p>депонији се не врши раздвајање отпада. Депонија има изграђену ограду са капијом која онемогућује неовлаштен улаз. Поред тога има чуварску кућицу и доведену воду до депоније која обезбјеђује противпожарну заштиту, те булдожер који свакодневно распоређује отпад и врши затрпавање земљом. На депонији се користи креч за дезинфекцију који се користи у количини од 30 тона годишње. На депонији постоји депонијски гас који садржи метан и угљен диоксид који континуирано врше притисак на атмосферу. Провођењем мјера рекултивације би се спријечило негативан утицај депоније на животну средину.</p>	
<p>Циљ/еви пројекта: Извршити рекултивацију градске депоније и смањити притисак на животну средину</p>	<p>Циљна група: Становништво општине Теслић</p>
<p>Очекивани резултати: Рекултивисана градска депонија Лучинац Смањено загађење воде и ваздуха</p>	<p>Индикатори: Отпад се депонује на регионалну депонију Градска депонија ван употребе и рекултивисана по законским прописима</p>
<p>Главне активности: Израда елабората о рекултивацији Одабир извођача радова Рекултивација депоније Мониторинг стања након завршетка рекултивације</p>	<p>Период имплементације: 2012-2017</p>
<p>Главни ризици: Регионална депонија није стављена у функцију у планираном року</p>	<p>Предвиђени трошкови: Директни: 250.000 КМ Укупно: 250.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта: Техничка документација и анализа трошкова</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - 100% буџет општине Теслић</p>
<p>Партнер(и)</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјелење за стамбено комуналне послове - КП Комуналац- Теслић</p>

Пројекат 4.1.1. Уклањање дивљих депонија на подручју општине Теслић

<p>Стратешки циљ 2- ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта</p>	<p>Оперативни циљ 4 Смањење површине са неадекватним</p>	<p>Мјера 4.1. Уклоњена идентификована дивља</p>
--	---	--

успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње	одлагањем отпада за 10% на подручју општине Теслић	одлагалишта отпада из 10 мјесних заједница на подручју општине Теслић (веза ОЦ4)
Назив програма/пројекта: Уклањање дивљих депонија на подручју општине Теслић		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Гледано укупно, на подручју општине Теслић отпад се организовано прикупља од 50% домаћинства те се на тај начин прикупи и одложи на градску депонију 8000 тона отпада. Других 50% становништва које такође створи око 8000 тона отпада исти одлаже у природу на дивља одлагалишта отпада, затрпавањем или директним бацањем на земљиште или директним бацањем у ријеке и потоке. На овај начин се врши огроман притисак и загађење земљишта. Корак ка побољшању је да се предвиде пројекти помоћу којих ће се обезбједити средства за уклањање дивљих депонија на подручју општине Теслић.		
Циљ/еви пројекта: Смањење броје локалитета на којима се одлаже отпад	Циљна група: Становништво општине Теслић	
Очекивани резултати: Уклоњене дивље депоније на подручју општине Теслић	Индикатори: Смањен број дивљих депонија на подручју општине Теслић Количина отпада која је прикупљена током уклањања депонија	
Главне активности: Мапирање дивљих депонија Процјена количина отпада и начина његовог уклањања Уклањање отпада	Период имплементације: 2013-2017	
Главни ризици: Поновно формирање депонија	Предвиђени трошкови: Директни: 15.000 КМ Укупно: 15.000 КМ	
Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - 50% буџет општине - 50% грант од Фонда за заштиту животне средине	
Партнер(и)	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:	

⇒ Мјесне заједнице ⇒ НВО	-Одјељење за стамбено комуналне послове - Одјељење за инспекцијске послове са комуналном полицијом - Комунално предузеће Комуналац
-----------------------------	--

Пројекат 4.2.1. Санација локалитета дивљих депонија на подручју општине Теслић

Стратешки циљ 2-ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње	Оперативни циљ 4 Смањење површине са неадекватним одлагањем отпада за 10% на подручју општине Теслић	Мјера 4.2. Санирани површине које су биле дивље депоније отпада на подручју општине Теслић (веза ОЦ4)
Назив програма/пројекта: Санација локалитета дивљих депонија на подручју општине Теслић		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Гледано укупно, на подручју општине Теслић отпад се организовано прикупља од 50% домаћинства те се на тај начин прикупи и одложи на градску депонију 8000 тона отпада. Других 50% становништва које такође створи око 8.000 тона отпада исти одлаже у природу на дивља одлагалишта отпада, затрпавањем или директним бацањем на земљиште или директним бацањем у ријеке и потоке. На овај начин се врши огроман притисак и загађење земљишта. Корак ка побољшању је да се предвиде пројекти помоћу којих ће се санирати дивље депоније на подручју општине Теслић.		
Циљ/еви пројекта: Смањење броја локалитета на којима се одлаже отпад	Циљна група: Становништво општине Теслић	
Очекивани резултати: Санирани простор на коме су биле лоциране дивље депоније на подручју општине Теслић	Индикатори: Површина земљишта која је санирана Број локалитета који су уређени током санације	
Главне активности: Израда плана санације Извођење санације	Период имплементације: 2013-2017	
Главни ризици: Поновно формирање депонија	Предвиђени трошкови: Директни: 5.000 КМ Укупно: 5.000 КМ	

Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - 50% општински буџет - 50% грант од Фонда за заштиту животне средине
Партнер(и) ⇒ Мјесне заједнице ⇒ НВО	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за стамбено комуналне послове - Комунално предузеће Комуналац-Теслић

Пројекат 4.3.1. Проведена едукација у основним школама

Стратешки циљ 2-ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње	Оперативни циљ 4 Смањене површине са неадекватним одлагањем отпада за 10 % на подручју општине Теслић	Мјера 4.3. Проведена кампања у јавности о адекватном третману отпада
Назив програма/пројекта: Проведена едукација у основним школама о збрињавању отпада		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Гледано укупно, на подручју општине Теслић отпад се организовано прикупља од 50% домаћинстава те се на тај начин прикупи и одложи на градску депонију 8000 тона отпада. Других 50% становништва које такође створи око 8000 тона отпада исти одлаже у природу на дивља одлагалишта отпада, затрпавањем или директним бацањем на земљиште или директним бацањем у ријеке и потоке. На овај начин се врши огроман притисак и загађење земљишта. Корак у побољшању је да се проведе едукација у основним школама како би се ученици едуковали о адекватном третману отпада чиме би се утицало на свијест грађана и смањење количина отпада.		
Циљ/еви пројекта: Унапређење свијести дјеце школског узраста о збрињавању отпада	Циљна група: Ученици основних школа	
Очекивани резултати: Ученици правилно одлажу отпад Ученици учествују у подизању свијести осталих грађана о адекватном збрињавању отпада	Индикатори: Број едукованих ученика Околина школа уређена	
Главне активности:	Период имплементације:	

Израда плана активности Провођење едукације ученика Конкурс за најбољу идеју за збрињавање отпада	2013-2017
Главни ризици: Недовољан интерес ученика за едукацију	Предвиђени трошкови: Директни: 5.000 КМ Укупно: 5.000 КМ
Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - буџет општине 100%
Партнер(и) ⇒ Основне школе	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за стамбено комуналне послове

Пројекат 4.3.2. Проведена едукација у мјесним заједницама

Стратешки циљ 2- ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње	Оперативни циљ 4 Смањене површине са неадекватним одлагањем отпада за 10 % на подручју општине Теслић	Мјера 4.3. Проведена кампања у јавности о адекватном третману отпада
Назив програма/пројекта: Проведена едукација у мјесним заједницама о збрињавању отпада		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Гледано укупно, на подручју општине Теслић отпад се организовано прикупља од 50% домаћинстава те се на тај начин прикупи и одложи на градску депонију 8000 тона отпада. Других 50% становништва које такође створи око 8000 тона отпада исти одлаже у природу на дивља одлагалишта отпада, затрпавањем или директним бацањем на земљиште или директним бацањем у ријеке и потоке. На овај начин се врши огроман притисак и загађење земљишта. Корак у побољшању је да се проведе едукација у мјесним заједницама како би се јавност едуковала о адекватном третману отпада, чиме би се допринијело унапређењу свијести о потреби правилног збрињавања отпада.		
Циљ/еви пројекта: Унапређење свијести грађана о збрињавању отпада	Циљна група: Становништво општине Теслић	

<p>Очекивани резултати:</p> <p>Јавност више упозната са адекватним третманом отпада</p> <p>Повећан број грађана који користе услуге организованог прикупљања отпада</p>	<p>Индикатори:</p> <p>Смањен број дивљих депонија</p> <p>Број учесника радионица о збрињавању отпада</p>
<p><i>Главне активности:</i></p> <p>Израда плана активности</p> <p>Провођење едукације у мјесним заједницама</p> <p>Медијска промоција пројекта</p>	<p>Период имплементације:</p> <p>2013-2017</p>
<p>Главни ризици:</p> <p>Слаб интерес грађана за пројекат</p>	<p>Предвиђени трошкови:</p> <p>Директни: 5.000 КМ</p> <p>Укупно: 5.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта:</p> <p>Пројектна идеја</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања:</p> <p>Извори:</p> <p>- буџет општине 100%</p>
<p>Партнер(и)</p> <p>⇒ Мјесне заједнице</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p> <p>-Одјељење за стамбено комуналне послове</p>

Пројекат 5.1.1. Деминирање земљишта по годишњем плану

<p>Стратешки циљ 2-ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње</p>	<p>Оперативни циљ 5</p> <p>Деминирано 1.000.000 m² земљишта загађеног минско експлозивним средствима</p>	<p>Мјера 5.1.</p> <p>Извршено деминирање дијела шумског пољопривредног земљишта на потезу Врела-Вучја планина</p>
<p>Назив програма/пројекта: Деминирање земљишта по годишњем плану</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта:</p> <p>Највећи узрочници загађења земљишта су неадекватно одложени отпад и руралне отпадне воде, постојање минских поља и неадекватно и неконтролисано кориштење хемијских средстава у пољопривреди. Као посљедица ратних дејстава, на територији општине Теслић су остала минска поља. Она су дјелимично регистрована и званично лоцирана. Због тектонских помјерања земљишта и утицаја вода, што је сталан природни процес, реално је очекивати помјерање мина. Проблем представља миграција неексплодираних средстава која се посебно воденим путем</p>		

помјерају. Осим тога минска поља спречавају експлоатацију али и унапређење шума. Према подацима цивилне заштите општине Теслић укупно је евидентирано 11885 неексплодираних минских средстава. Од тог броја 10379 су противпјешадијске мине, а 1056 противтенковске мине. Ради се о различитим врстама мина, за које не постоје поуздани подаци о којим врстама се ради. Корак ка побољшању је да се изврши деминирање земљишта на подручјима гдје су регистрована минска поља.

<p>Циљ/еви пројекта:</p> <p>Израда стратешког програма којим ће се испунити очекивани оперативни циљеви повећања обухвата деминираног земљишта</p>	<p>Циљна група:</p> <p>Становништво општине Теслић</p>
<p>Очекивани резултати:</p> <p>Смањене површине под минама за 20%</p> <p>Повећана сигурност грађана који живе у близини минераног подручја</p>	<p>Индикатори:</p> <p>Деминирано 1.000.000 m² земљишта загађеног минама</p>
<p>Главне активности:</p> <p>Утврђивање годишњег програма деминирања</p> <p>Маркирање терена</p> <p>Деминирање терена</p>	<p>Период имплементације:</p> <p>2012-2017</p>
<p>Главни ризици:</p> <p>Недостатак новца за деминирање</p> <p>Недостатак подршке међународних организација програму деминирања</p> <p>Необилежена минска поља</p>	<p>Предвиђени трошкови:</p> <p>Директни: 3.000.000 КМ</p> <p>Укупно: 3.000.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта:</p> <p>Пројектна идеја</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања:</p> <p>Извори:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Донаторска средства - Савјет министара
<p>Партнер(и)</p> <p>⇒ Општина Теслић</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Служба цивилне заштите - Центар за деминирање

Пројекат 6.1.1. Едукација пољопривредних произвођача о органској и интегралној производњи воћа

<p>Стратешки циљ 2-ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње</p>	<p>Оперативни циљ 6 10% пољопривредних произвођача са подручја општине Теслић упознато са принципима интегралне пољопривредне производње</p>	<p>Мјера 6.1. Проведена едукација 150 пољопривредних произвођача у примјени принципа интегралне пољопривредне производње са нагласком на употребу средстава за заштиту биљака (веза ОЦБ)</p>
<p>Назив програма/пројекта: Едукација пољопривредних произвођача о органској и интегралној производњи воћа</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: На подручју општине Теслић пољопривредна дјелатност нема обиљежја интензивне пољопривредне производње и својим већим дијелом је усмјерена за подмиривање потреба самих домаћинстава који се њима баве. У областима ратарство, воћарство, повртарство обрађује се око 923 ha земљишта код произвођача који су тржишно оријентисани. Према нормативима примјене производа за заштиту биљака годишње се искористи 16,2 тона пестицида у наведеним областима. На истим површинама се употреби 1260 тона различитих минералних ђубрива за побољшање квалитета и приноса. Наведене супстанце које се користе у пољопривредној производњи на директан или индиректан начин долазе до водних ресурса и врше притисак на све ријеке, рјечице и токове на подручју општине Теслић. Корак ка побољшању мјера и пројекта је да се пољопривредни произвођачи едукују о органском и интегралном начину производње воћа и успостави интегралан и органски начин производње воћа како би се смањило загађивање земљишта на подручју општине Теслић.</p>		
<p>Циљ/еви пројекта: Повећање површина под интегралним засадима</p>	<p>Циљна група: Пољопривредни произвођачи на подручју општине Теслић</p>	
<p>Очекивани резултати: Едуковани пољопривредни произвођачи о органској и интегралној производњи воћа на подручју општине Теслић Успостављена производња воћа у интегралном концепту</p>	<p>Индикатори: Смањена употреба пестицида у производњи Започета производња јабуке у интегралном концепту</p>	
<p>Главне активности: Израда плана активности</p>	<p>Период имплементације: 2012-2017</p>	

Формирање листе заинтересованих лица за едукацију Едукација пољопривредника о органској производњи	
Главни ризици: Недовољан интерес пољопривредника за органски концепт производње Повећање трошкова процеса сертификације органске производње	Предвиђени трошкови: Директни: 10.000 КМ Укупно: 10.000 КМ
Статус спремности пројекта: Спреман за имплементацију	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - буџет општине 100%
Партнер(и) ⇒ Удружења пољопривредних произвођача	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности - Агенција за пружање стручних услуга у пољопривреди

Пројекат 6.1.2. Едукација пољопривредних произвођача о органској и интегралној производњи поврћа

Стратешки циљ 2-ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње	Оперативни циљ 6 10% пољопривредних произвођача са подручја општине Теслић упознато са принципима интегралне пољопривредне производње	Мјера 6.1. Проведена едукација 150 пољопривредних произвођача у примјени принципа интегралне пољопривредне производње са нагласком на употребу средстава за заштиту биљака (веза ОЦ6)
Назив програма/пројекта: Едукација пољопривредних произвођача о органској и интегралној производњи поврћа		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: На подручју општине Теслић пољопривредна дјелатност нема обиљежја интензивне пољопривредне производње и својим већим дијелом је усмјерена за подмиривање потреба самих домаћинстава који се њима баве. У областима ратарство, воћарство, повртарство обрађује се око 923 ха земљишта код тржишно оријентисаних произвођача. Међутим, далеко већи је број произвођача који засијавају до 0,5 ха ратарских култура за своје потребе и који нису окренути тржишту. Према процјени, ови произвођачи засију укупно 3-4 пута више него тржишни произвођачи што би износило 2700 ха, односно укупно око 3600 ха. Према нормативима примјене производа за заштиту биљака годишње се искористи 16,2 тоне пестицида у наведеним областима. На истим површинама се употребијеби		

1260 тона различитих минералних ђубрива за побољшање квалитета и приноса. Наведене супстанце које се користе у пољопривредној производњи на директан или индиректан начин врше притисак на земљиште. Корак ка побољшању мјера и пројеката је да се пољопривредни произвођачи едукују о органском и интегралном начину производње поврћа и да се успостави интегралан и органски начин производње поврћа како би се смањило загађивање земљишта на подручју општине Теслић.

Циљ/еви пројекта: Повећање свијести пољопривредног становништва о значају очувања животне средине и здравствене исправности хране	Циљна група: Становништво општине Теслић тј. пољопривредни произвођачи на подручју општине Теслић
Очекивани резултати: Едуковани пољопривредни произвођачи о органској и интегралној производњи поврћа	Индикатори: Повећан број едукованих пољопривредних произвођача о органској и интегралној производњи поврћа
Главне активности: Израда плана едукације Формирање листе полазника обуке Провођење едукације	Период имплементације: 2012-2017
Главни ризици: Недовољан интерес произвођача	Предвиђени трошкови: Директни: 10.000 КМ Укупно: 10.000 КМ
Статус спремности пројекта: Спреман за имплементацију	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - буџет општине 100%
Партнер(и) ⇒ Удружење пољопривредних произвођача	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за привреду и друштвене дјелатности - Агенција за пружање стручних услуга у пољопривреди

Пројекат 6.2.1. Успостављање интегралне производње воћа и поврћа на подручју општине Теслић

Стратешки циљ 2- ЗЕМЉИШТЕ: Смањено загађење земљишта успоставом економски одрживог система управљања отпадом за подручје општине Теслић, уклоњено 20% минско експлозивних средстава и	Оперативни циљ 6 10% пољопривредних произвођача са подручја општине Теслић упознато са принципима интегралне пољопривредне	Мјера 6.2. 30 произвођача примјењује интегрални принцип производње
--	--	--

примјењеним принципима интегралне пољопривредне производње	производње	
Назив програма/пројекта: Успостављање интегралне производње воћа и поврћа на подручју општине Теслић		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: На подручју општине Теслић пољопривредна дјелатност нема обиљежја интензивне пољопривредне производње и својим већим дијелом је усмјерена за подмиривање потреба самих домаћинстава који се њима баве. У областима ратарство, воћарство, повртарство обрађује се око 923 ha земљишта код тржишно оријентисаних произвођача. Међутим, далеко већи је број произвођача који засијавају до 0,5 ha ратарских култура за своје потребе и који нису окренути тржишту. Према процјени, ови произвођачи засију укупно 3-4 пута више него тржишни произвођачи што би износило 2700 ha, односно укупно око 3600 ha. Према нормативима примјене производа за заштиту биљака годишње се искористи 16,2 тона пестицида у наведеним областима. На истим површинама се употребе 1260 тона различитих минералних ђубрива за побољшање квалитета и приноса. Наведене супстанце које се користе у пољопривредној производњи на директан или индиректан начин долазе до водних ресурса и врше притисак на све ријеке, рјечице и токове на подручју општине Теслић. Корак ка побољшању је да се успостави интегрални начин производње како би се смањило загађивање земљишта на подручју општине Теслић.		
Циљ/еви пројекта: Повећање свијести пољопривредног становништва о значају очувања животне средине и здравствене исправности хране	Циљна група: Пољопривредни произвођачи на подручју општине Теслић	
Очекивани резултати: Примјена интегралног начина производње воћа и поврћа на подручју општине Теслић Успостављена производња корјенасто кртоластог поврћа у органском концепту	Индикатори: 30 пољопривредника производи кромпир, пасуљ и сл. у органском концепту Под органском производњом се налази мин. 15 ха ораница	
Главне активности: Израда плана активности Дефинисање списка произвођача Провођење едукације пољопривредника Набавка садног и сјеменског материјала Припрема земљишта Заснивање производње	Период имплементације: 2012-2017	

Успостава мониторинга производње	
Главни ризици: Недовољна заинтересованост пољопривредника Повећање трошкова сертификације органске производње Смањење профитабилности органске производње	Предвиђени трошкови: Директни: 25.000 КМ Укупно: 25.000 КМ
Статус спремности пројекта: Спреман за имплементацију	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - буџет општине 100%
Партнер(и)	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:
⇒ Удружења пољопривредних произвођача	- Одјељење за привреду и друштвене дјелатности - Агенција за пружање стручних услуга у пољопривреди

Сектор атмосфере и енергије

Основни концепти пројектних приједлога у области атмосфере и енергије су:

Пројекат 1.1.1. Израда студије о топлификацији градског подручја

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоревањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ 1 Прихваћена дугорочна стратегија гријања стамбених, пословних и јавних објеката на градском подручју општине Теслић	Мјера 1.1. Израђена стратегија гријања стамбених, пословних и јавних објеката на градском подручју општине Теслић (веза ОЦ1)
Назив програма/пројекта: Израда студије о топлификацији градског подручја		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Основни проблем овог сектора је постојање застарјелих, енергетски неефикасних и еколошки неприхватљивих система гријања стамбеног, пословног и јавног простора као и кориштење електричне енергије на енергетски неефикасан начин. Велика већина објеката (стамбених, пословних, јавних) спада у групу изразито енергетски неефикасних са потрошњама и 3 пута већим од стандарда за енергетски ефикасне објекте. Осим тога, велики број индивидуалних ложишта доприноси израженом загађењу ваздуха у зимском периоду, које би било далеко мање да постоји систем централног гријања. Корак ка унапређењу стања је израда студије топлификације која би дефинисала могућност изградње централног система гријања града.		

Циљ/еви пројекта: Израда стратешког документа о могућности изградње централног система гријања	Циљна група: Становници општине Теслић
Очекивани резултати: Смањени трошкови гријања на подручју општине Теслић	Индикатори: Трошкови гријања мањи у односу на претходни период
Главне активности: Доношење одлуке о изради студије о топлификацији Формирање радне групе за израду студије о топлификацији Прикупљање и анализа података Дефинисање циљева, мјера и пројеката Јавне расправе у МЗ	Период имплементације: 2012
Главни ризици: Недостатак средстава за пројекат	Предвиђени трошкови: Директни: 25.000 КМ Укупно: 25.000 КМ
Статус спремности пројекта: Техничка документација и анализа трошкова	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - општински буџет 50% - донаторска средства 50%
Партнер(и) ⇒	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за стамбено комуналне послове

Пројекат 2.1.1. Утопљавање објекта дома здравља

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоревањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ 2 Смањена потрошња енергије од фосилних горива за 5% у објектима под ингеренцијом општине Теслић, примјеном принципа енергетске ефикасности.	Мјера 2.1. Унапријеђена енергетска ефикасност објеката јавних установа (веза ОЦ2)
--	---	---

Назив програма/пројекта: Утопљавање објекта дома здравља

Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта:

Основни проблем сектора зградарства и загријавања зграда је постојање застарјелих, енергетски неефикасних и еколошки неприхватљивих система гријања стамбеног, пословног и јавног простора. Велика већина објеката (стамбених, пословних, јавних) спада у групу изразито енергетски неефикасних са потрошњама и 3 пута већим од стандарда за енергетски ефикасне објекте. Корак у побољшању стања објеката је постављање топлотне изолације на објекте под ингеренцијом општине као примјер свим актерима на подручју општине Теслић о начину примјене мјера енергетске ефикасности.

Циљ/еви пројекта:

Повећање енергетске ефикасности објекта дома здравља

Циљна група:

Запослени и корисници објекта Дома здравља

Очекивани резултати:

Смањена потрошња енергије за загријавање објекта Дома здравља

Индикатори:

Трошкови енергената за гријање простора предметног објекта мањи у односу на трошкове прије примјене мјера

Главне активности:

- Провођење енергетског прегледа предметног објекта
- Припрема пројектне документације (технички елаборт и сл) за набавку и извођење радова на постављању топлотне изолације и столарије
- Избор добављача материјала и извођача радова
- Извођење радова

Период имплементације:

2015

Главни ризици:

Повећање трошкова опреме и материјала

Предвиђени трошкови:

Директни: 100.000 КМ
Укупно: 100.000 КМ

Статус спремности пројекта:

Пројектна идеја

Извори финансирања/суфинансирања:

Извори:

- општински буџет 35%
- корисници 10%
- донаторска средства 55 %

Партнер(и)

⇒ Дом здравља

Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:

- Одјељење за просторно уређење
- Одјељење за стамбено-комуналне послове
- Одсјек за развој

- Одјелјење за финансије

Пројекат 2.1.2. Утопљавање објекта средње школе

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ Смањена потрошња енергије од фосилних горива за 5% у објектима под ингеренцијом општине Теслић, примјеном принципа енергетске ефикасности	Мјера 2.1. Унапријеђена енергетска ефикасност објеката јавних установа (веза ОЦ2)
Назив програма/пројекта: Утопљавање објекта средње школе		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Основни проблем сектора зградарства и загријавања зграда је постојање застарјелих, енергетски неефикасних и еколошки неприхватљивих система гријања стамбеног, пословног и јавног простора. Велика већина објеката (стамбених, пословних, јавних) спада у групу изразито енергетски неефикасних са потрошњама и 3 пута већим од стандарда за енергетски ефикасне објекте. Корак у побољшању стања објеката је постављање топлотне изолације на објекте под ингеренцијом општине као примјер свим актерима на подручју општине Теслић о начину примјене мјера енергетске ефикасности.		
Циљ/еви пројекта: Унапређење енергетске ефикасности објекта средње школе	Циљна група: Запослени и корисници објекта средње школе	
Очекивани резултати: Смањена потрошња енергије за загријавање објекта средње школе	Индикатори: Трошкови енергената за гријање простора предметног објекта мањи у односу на трошкове прије примјене мјера	
Главне активности: - Провођење енергетског прегледа предметног објекта - Припрема пројектне документације (технички елаборт и сл) за набавку и извођење радова на постављању топлотне изолације и столарије - Избор добављача материјала и извођача радова - Извођење радова	Период имплементације: 2014	
Главни ризици: Повећање цијена материјала и опреме	Предвиђени трошкови: Директни: 150.000 КМ Укупно: 150.000 КМ	

Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - општински буџет 35% - корисници 10 % - донаторска средства 55%
Партнер(и) ⇒ Средње школе	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за просторно уређење - Одјељење за стамбено-комуналне послове - Одсјек за развој - Одјељење за финансије

Пројекат 2.1.3. Повећање енергетске ефикасности зграде општине Теслић

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ 2 Смањена потрошња енергије од фосилних горива за 5 % у објектима под ингеренцијом општине Теслић, примјеном принципа енергетске ефикасности	Мјера 2.1. Унапријеђена енергетска ефикасност објеката јавних установа (веза ОЦ2)
Назив програма/пројекта: Повећање енергетске ефикасности зграде општине Теслић		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Основни проблем сектора зградарства и загријавања зграда је постојање застарјелих, енергетски неефикасних и еколошки неприхватљивих система гријања стамбеног, пословног и јавног простора. Велика већина објеката (стамбених, пословних, јавних) спада у групу изразито енергетски неефикасних са потрошњама и 3 пута већим од стандарда за енергетски ефикасне објекте. Корак у побољшању стања објеката је постављање топлотне изолације на објекте под ингеренцијом општине као примјер свим актерима на подручју општине Теслић о начину примјене мјера енергетске ефикасности.		
Циљ/еви пројекта: Смањење количине енергије која се користи за загријавање зграде општине	Циљна група: Запослени у општини Теслић, корисници услуга општине	
Очекивани резултати: Повећана енергетска ефикасност зграде општине Теслић	Индикатори: Трошкови енергената за гријање простора предметног објекта мањи у односу на трошкове прије примјене мјера	
Главне активности: Провођење енергетског прегледа предметног објекта - Припрема пројектне документације (технички елаборт и сл) за набавку и	Период имплементације: 2013-2017	

<p>извођење радова на постављању топлотне изолације и столарије</p> <p>- Избор добављача материјала и извођача радова</p> <p>- Извођење радова</p>	
<p>Главни ризици:</p> <p>Повећање цијена материјала и опреме</p> <p>Високи трошкови реконструкције и прилагођавања постојећих инсталација</p>	<p>Предвиђени трошкови:</p> <p>Директни: 180.000 КМ</p> <p>Укупно: 180.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта:</p> <p>Пројектна идеја</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања:</p> <p>Извори:</p> <p>- општински буџет 35%</p> <p>- донаторска средства 65 %</p>
<p>Партнер(и)</p> <p>⇒</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p> <p>- Одјељење за просторно уређење</p> <p>- Одјељење за стамбено комуналне послове</p> <p>- Одсјек за развој</p> <p>- Одјељење за финансије</p>

Пројекат 3.1.1. Уштеда електричне енергије за припреме топле воде за објекат спортске дворане кроз инсталацију соларног система за припрему топле воде

<p>Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА:</p> <p>Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%.</p>	<p>Оперативни циљ 3</p> <p>Произведено нових 32 GWh енергије настале од обновљивих и/или алтернативних извора енергије на подручју општине Теслић</p>	<p>Мјера 3.1.Инсталирани соларни систем за припрему топле воде на зграде јавне намјене која су под ингеренцијом општине Теслић и које имају значајну потрошњу топле воде (веза ОЦЗ)</p>
<p>Назив програма/пројекта: Уштеда електричне енергије за припрему топле воде за објекат спортске дворане кроз инсталацију соларног система за припрему топле воде</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта</p> <p>Јавни објекти, укључујући и спортску дворану имају велика издвајања за трошкове електричне енергије од чега се највећи дио енергије користи за припрему топле воде. Основни разлог за овако високе трошкове је примјена енергетски неефикасних бојлера и цијевног развода. Корак у побољшању и оптимизацији система припреме топле воде је кориштење соларне енергије за припрему топле воде која може задовољити у просјеку 70% потреба за топлим водом у току године.</p>		

Циљ/еви пројекта: Смањење трошкова електричне енергије коришћењем енергије из обновљивих извора	Циљна група: Становници општине Теслић, корисници услуга спортске дворане
Очекивани резултати: Смањена потрошња електричне енергије у објекту спортске дворане	Индикатори: Трошкови електричне енергије мањи у односу на претходни период потрошње
Главне активности: - Провођење енергетског прегледа предметног система - Припрема пројектне документације (технички елаборт и сл) за набавку и извођење радова на постављању соларног система за припрему топле воде - Избор добављача материјала, опреме и извођача радова	Период имплементације: 2015-2017
Главни ризици: Повећање цијене опреме за припрему топле воде Високи трошкови прилагођавања инсталација новом систему	Предвиђени трошкови: Директни: 100.000 КМ Укупно: 100.000 КМ
Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: Донатори 80% Општина Теслић 20%
Партнер(и) ⇒	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за просторно уређење - Одјељење за стамбено комуналне послове

Пројекат 3.2.1. Изградња мини хидроелектрана Жираја, Жежеља, Јасеница и Студена

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ 3 Произведено нових 32 GWh енергије настале од обновљивих и/или алтернативних извора енергије на подручју општине Теслић	Мјера 3.2. Израђени објекти на ријекама Жираја, Жежеља, Јасеница и Студена инсталисане снаге 4,3 Мwх
Назив програма/пројекта: Изградња мини хидроелектрана Жираја, Жежеља, Јасеница и Студена		

Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта:

На подручју општине Теслић постоје хидропотенцијали који омогућују изградњу мини хидроелектрана, посебно у планинском дијелу општине. Ради се о потенцијалима за објекте снаге до 4 MWh. У том правцу, покренута је процедура за добијање концесија за изградњу поменутих објеката и за додјелу грађевинских дозвола. Изградњом ових објеката би се допринијело смањењу емисије CO₂ која настаје при употреби фосилних горива.

Циљ/еви пројекта: Повећање производње енергије из обновљивих извора	Циљна група: Становништво општине Теслић
Очекивани резултати: Израђена четири објекта за производњу електричне енергије укупне снаге 4,3 Mwh	Индикатори: Произведено мин. 30 GWh енергије из обновљивих извора у периоду од пет година
Главне активности: - Припрема пројектне документације - Избор добављача материјала и извођача радова - Извођење радова - Пуштање у рад	Период имплементације: 2013-2017
Главни ризици: Смањење количине воде због климатских промјена	Предвиђени трошкови: Директни: 5.000.000 КМ Укупно: 5.000.000 КМ
Статус спремности пројекта: Техничка документација и анализа трошкова	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: инвеститори 100%
Партнер(и) ⇒	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Инвеститори

Пројекат 3.3.1. Израда студије о могућности искоришћења геотермалних вода

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ 3 Произведено нових 32 GWh енергије настале од обновљивих и/или алтернативних извора енергије на подручју општине Теслић	Мјера 3.2. Израђен документ о могућности коришћења геотермалних потенцијала
Назив програма/пројекта: Израда студије о могућности искоришћења геотермалних вода		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Подручје општине Теслић је од античког доба познато по постојању геотермалних потенцијала. Посебно су познати потенцијали на локалитету Бања Врућице који су у експлоатацији. Према претпоставкама стручњака за ову област, постоје реалне шансе да на подручју општине Теслић		

поред извора који су у употреби, постоје значајни геотермални потенцијали. Како би се добио поуздан одговор на ово питање, потребно је израдити студију о постојању и потенцијалу геотермалних вода, на основу којих би се могло даље кренути у истражне радове и евентуалну експлоатацију.

Циљ/еви пројекта: Створити претпоставке за интензивније коришћење обновљивих извора енергије	Циљна група: Становништво општине Теслић
Очекивани резултати: Израђена студија о геотермалним потенцијалима општине Теслић Створене претпоставке за истражне радове	Индикатори: Дефинисани потенцијали општине Теслић у погледу геотермалних вода
Главне активности: -Расписивање поступка јавне набавке извођача радова -прикупљање података и истражни радови -презентација резултата студије	Период имплементације: 2015
Главни ризици: Недостатак новца за финансирање пројекта Високи трошкови за даљу реализацију идеје	Предвиђени трошкови: Директни: 40.000 КМ Укупно: 40.000 КМ
Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: буџет општине 100%
Партнер(и) ⇒ Јавне установе	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Општина Теслић

Пројекат 4.1.1. Уштеда електричне енергије у систему јавне расвјете примјеном енергетски ефикасних LED расвјетних тијела

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ 4 Смањена потрошња електричне енергије у систему јавне расвјете општине Теслић за 30 %	Мјера 4.1. Замјена енергетски неефикасних расвјетних тијела у систему јавне расвјете са штедљивом LED расвјетом (веза ОЦ4)
Назив програма/пројекта: Уштеда електричне енергије у систему јавне расвјете примјеном енергетски ефикасних LED расвјетних тијела		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: До 5% буџета локалних заједница издваја се на трошкове електричне енергије и одржавања система јавне расвјете. Основни разлог за овако високе трошкове је примјена енергетски неефикасних расвјетних тијела који готово 90% енергије претварају у топлоту а само 10% у свјетлост.		

Уз то трошкови одржавања су релативно високи јер вијек трајања расвјетних тијела која тренутно постоје у систему јавне расвјете око 4000 радних сати. Корак у побољшању и оптимизацији система јавне расвјете је замјена енергетски неефикасних расвјетних тјела са LED сијалицама које троше и до 70% мање електричне енергије и трају и до 50.000 радних сати уз задржавање истог нивоа освјетљености јавног простора.

<p>Циљ/еви пројекта:</p> <p>Смањење утршка електричне енергије у систему јавне расвјете</p> <p>Увођење у употребу енергетски ефикасних расвјетних тијела</p>	<p>Циљна група:</p> <p>Становништво општине Теслић</p>
<p>Очекивани резултати:</p> <p>Смањена потрошња електричне енергије и трошкова одржавања у систему јавне расвјете за 30%.</p> <p>Смањена емисија CO₂</p>	<p>Индикатори:</p> <p>Трошкови електричне енергије мањи у односу на трошкове прије примјене мјера</p>
<p>Главне активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Провођење енергетског прегледа предметног система - Припрема пројектне документације (технички елаборт и сл) за набавку и извођење радова на постављању LED расвјете - Избор добављача материјала и извођача радова 	<p>Период имплементације:</p> <p>2012</p>
<p>Главни ризици:</p> <p>Повећање цијене расвјетних тијела</p>	<p>Предвиђени трошкови:</p> <p>Директни: 60.000 КМ</p> <p>Укупно: 60.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта:</p> <p>Техничка документација и анализа трошкова</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања:</p> <p>Извори:</p> <ul style="list-style-type: none"> - грант од међународних организација 50% - општински буџет 50%
<p>Партнер(и)</p> <p>⇒ НВО</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Одјељење за стамбено комуналне послове - Одсјек за развој - Одјељење за финансије

Пројекат 4.1.2. Уштеда електричне енергије у систему расвјете у јавним институцијама примјеном енергетски ефикасних LED расвјетних тијела

<p>Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%.</p>	<p>Оперативни циљ 4 Смањена потрошња електричне енергије у систему јавне расвјете општине теслић за 30%</p>	<p>Мјера 4.1. Замјена енергетски неефикасних расвјетних тијела у систему јавне расвјете са штедљивом LED расвјетом (веза ОЦ4)</p>
<p>Назив програма/пројекта: Уштеда електричне енергије у систему расвјете у јавним институцијама примјеном енергетски ефикасних LED расвјетних тијела</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: До 5% буџета локалних заједница издваја се на трошкове електричне енергије и одржавања система расвјете у јавним институцијама. Основни разлог за овако високе трошкове је примјена енергетски неефикасних расвјетних тијела који готово 90% енергије претварају у топлоту а само 10% у свјетлост. Уз то трошкови одржавања су релативно високи јер вијек трајања расвјетних тијела која тренутно постоје у систему расвјете у јавним институцијама око 4000 радних сати. Корак у побољшању и оптимизацији система расвјете у јавним институцијама је замјена енергетски неефикасних расвјетних тијела са LED сијалицама које троше и до 70% мање електричне енергије и трају и до 50.000 радних сати уз задржавање истог нивоа освјетљености простора.</p>		
<p>Циљ/еви пројекта: Смањење трошкова електричне енергије за освјетљење Повећање ефикасности расвјетних тијела у јавним установама</p>	<p>Циљна група: Запослени у јавним институцијама и становници општине Теслић</p>	
<p>Очекивани резултати: Смањена потрошња електричне енергије и трошкова одржавања у систему расвјете у јавним институцијама Представљен примјер уштеде енергије</p>	<p>Индикатори: Трошкови електричне енергије мањи у односу на трошкове прије примјене мјера Грађани у домаћинствима користе расвјетна тијела високе ефикасности</p>	
<p>Главне активности: - Провођење енергетског прегледа предметног система - Припрема пројектне документације (технички елаборт и сл) за набавку и извођење радова на постављању LED расвјете - Избор добављача материјала и извођача радова</p>	<p>Период имплементације: 2014-2017</p>	

Главни ризици: Недостатак средстава за инвестицију Повећање цијене расвјетних тијела високе ефикасности	Предвиђени трошкови: Директни: 100.000 КМ Укупно: 100.000 КМ
Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - грант од међународних организација 30% - општински буџет 50% - јавне институције 20%
Партнер(и) ⇒ Јавне институције	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за стамбено комуналне послове - Одсјек за развој - Одјељење за финансије

Пројекат 4.1.3. Реконструкција и префазивање постојеће јавне расвјете

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ 4 Смањена потрошња електричне енергије у систему јавне расвјете општине Теслић за 30%	Мјера 4.1. Замјена енергетски неефикасних расвјетних тијела у систему јавне расвјете са штедљивом LED расвјетом (веза ОЦ4)
Назив програма/пројекта: Реконструкција и префазивање постојеће јавне расвјете		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: До 5% буџета локалних заједница издваја се на трошкове електричне енергије и одржавања система јавне расвјете. Основни разлог за овако високе трошкове је примјена енергетски неефикасних расвјетних тијела који готово 90% енергије претварају у топлоту а само 10% у свјетлост. Уз то трошкови одржавања су релативно високи јер вијек трајања расвјетних тијела која тренутно постоје у систему јавне расвјете око 4000 радних сати. Корак у побољшању и оптимизацији система јавне расвјете је реконструкција постојеће расвјете и њено префазивање, које ће допринијети смањењу потрошње енергије и смањењу трошкова.		
Циљ/еви пројекта: ⇒ Смањење трошкова за јавну расвјету	Циљна група: Становништво општине Теслић	
Очекивани резултати: Смањена потрошња електричне енергије и трошкова одржавања у систему јавне расвјете за 30%.	Индикатори: Трошкови електричне енергије мањи у односу на трошкове прије примјене мјера	
Главне активности: - Провођење енергетског	Период имплементације:	

<p>прегледа предметног система</p> <p>- Припрема пројектне документације (технички елаборт и сл) за набавку и извођење радова на постављању LED расвјете</p> <p>- Избор добављача материјала и извођача радова</p> <p>- Извођење радова</p>	2012
Главни ризици:	Предвиђени трошкови: Директни: 30.000 КМ Укупно: 30.000 КМ
Статус спремности пројекта: Техничка документација и анализа трошкова	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - општински буџет 100%
Партнер(и) ⇒	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за стамбено комуналне послове - Одјељење за финансије

Пројекат 5.1.1. Извршена кампања у школама и кроз трибине о значају штедљивих система расвјете

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ 5 5% грађана упознато са могућностима примјене основних принципа енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије	Мјера 5.1. Провођење едукативног програма о примјени принципа енергетске ефикасности и обновљивим изворима енергије (веза ОЦ5)
Назив програма/пројекта: Извршена кампања у школама и кроз трибине о значају штедљивих система расвјете		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: До 5% буџета локалних заједница издваја се на трошкове електричне енергије и одржавања система расвјете. Основни разлог за овако високе трошкове је примјена енергетски неефикасних расвјетних тијела који готово 90% енергије претварају у топлоту а само 10% у свјетлост. Уз то трошкови одржавања су релативно високи јер вијек трајања расвјетних тијела која тренутно постоје у систему јавне расвјете око 4000 радних сати. Корак у побољшању и оптимизацији система расвјете је замјена енергетски неефикасних расвјетних тијела са LED сијалицама које троше и до 70% мање електричне енергије и трају и до 50.000 радних сати уз задржавање истог нивоа освјетљености јавног простора. Због релативно високих цијена оваквих расвјетних тијела, потребно је кроз кампање у јавности указати на њихову корист и утицај на дугорочно смањење трошкова енергије. За ту сврху добра циљна група су ученици који информације могу успјешно пренијети својим породицама и широј јавности.		
Циљ/еви пројекта: Унапређење свијести грађана о значају енергетске	Циљна група: Ученици и становништво општине Теслић	

ефикасности	
Очекивани резултати: Повећана свијест грађана општине Теслић о значају штедљивих система расвјете	Индикатори: Грађани користе енергетски ефикаснија расвјетна тијела у својим домаћинствима
Главне активности: - Провођење енергетског прегледа предметног система - одржавање трибине о значају штедљивих система расвјете	Период имплементације: 2013-2017
Главни ризици:	Предвиђени трошкови: Директни: 10.000 КМ Укупно: 10.000 КМ
Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - грант од међународних организација 80% - општински буџет 20%
Партнер(и) ⇒ НВО ⇒ Школе	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за стамбено комуналне послове

Пројекат 6.1.1. Сертификација општинских службеника за оцјену планова активности и студија о процјени утицаја на животну средину у поступку издавања еколошке дозволе за привредне субјекте

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ 6 Изграђени организационо-људски капацитети за активно укључење и праћење процеса добијања нових и мониторинг провођења постојећих еколошких дозвола за индустријске погоне ради примјене најбољих технологија	Мјера 6.1. Сертификоване двије особе из општинске администрације за оцјену планова активности и студија о процјени утицаја на животну средину у поступку издавања еколошке дозволе за привредне субјекте (веза ОЦ6)
Назив програма/пројекта: Сертификација општинских службеника за оцјену планова активности и студија о процјени утицаја на животну средину у поступку издавања еколошке дозволе за привредне субјекте		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: У општинским администрацијама не постоји посебан реферат који се бави питањем оцјене планова активности и студија о процјени утицаја на животну средину. Ови послови су у оквиру других		

реферата и није им дата одговарајућа пажња. Обуком службеника који би могли вршити поменуте послове би се омогућило да приликом издавања еколошке дозволе буду испоштоване законске одредбе и обезбиједи заштита животне средине.

Циљ/еви пројекта: Обезбиједити стручни кадар за оцјену планова и студија у поступку издавања еколошких дозвола	Циљна група: Општински службеници, привредни субјекти
Очекивани резултати: Два службеника прошла обуку	Индикатори: У поступку издавања еколошких дозвола се примјењује процјена студија и планова
Главне активности: Дефинисање плана обуке Провођење обуке	Период имплементације: 2014
Главни ризици: Слаб интерес службеника за обуку	Предвиђени трошкови: Директни: 5.000 КМ Укупно: 5.000 КМ
Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - општински буџет 100%
Партнер(и) ⇒	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за просторно уређење - Одјељење за стамбено-комуналне послове

Пројекат 7.1.1. Провођење инспекцијског надзора над квалитетом ваздуха на подручју општине Теслић

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоријевањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ 7 Успостављен систем мониторинга квалитета зрака и праћења метеоролошких параметара	Мјера 7.1. Донесена одлука о начину, методи, динамици и временском периоду провјере квалитета ваздуха на подручју општине Теслић
--	--	--

Назив програма/пројекта: Провођење инспекцијског надзора над квалитетом ваздуха на подручју општине Теслић

Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта:

У оквиру надлежности општинских служби се налази и праћење и контролисање квалитета ваздуха у складу са законским одредбама. С обзиром на изражен проблем загађења ваздуха, посебно у зимском периоду, намеће се потреба за сталним и континуираним надзором квалитета ваздуха. Општинске службе не посједују опрему за праћење, али имају могућност да сарадњом са овлашћеним институцијама проводе ове активности као и да врше контроле испуњености услова од стране привредних субјеката који врше највеће загађење ваздуха.

Циљ/еви пројекта: Обезбиједити да квалитет ваздуха буде у законом прописаним границама	Циљна група: Становништво општине Теслић
Очекивани резултати: Становништво и привредни субјекти поштују законске одредбе о очувању ваздуха Смањена емисија загађујућих материја	Индикатори: Привредни субјекти поштују услове из еколошке дозволе Резултати мјерења не одступају од законског минимума
Главне активности: -Теренске контроле -Објављивање резултата за јавност	Период имплементације: 2012-2017
Главни ризици: Незаинтересованост грађана и привреде за сарадњу	Предвиђени трошкови: У оквиру текућих активности
Статус спремности пројекта: У имплементацији	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: - општински буџет 100%
Партнер(и) ⇒ НВО сектор	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: - Одјељење за инспекције са комуналном полицијом

Пројекат 7.2.1. Набавка и уградња стационарне станице за мјерење квалитета ваздуха

Стратешки циљ 3-АТМОСФЕРА и ЕНЕРГИЈА: Смањено загађење ваздуха проузроковано сагоревањем фосилних горива за 20%.	Оперативни циљ 7 Успостављен систем мониторинга квалитета зрака и праћења метеоролошких параметара	Мјера 7.2. Инсталација мјерне опреме за контролу квалитета ваздуха, опреме за праћење метеоролошких параметара и дисплеја за приказ квалитета ваздуха
Назив програма/пројекта: Набавка и уградња стационарне станице за мјерење квалитета ваздуха		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: На подручју општине Теслић загађење ваздуха представља значајан проблем, посебно у зимским условима. Главни загађивачи су домаћинства због непостојања система за топлификацију градског подручја, привредни субјекти и возила у саобраћају. Проблем је посебно изражен у зимском периоду, када често долази до појаве непријатног мириса узрокованог произведеним гасовима. Због непостојања опреме за мјерење концентрације гасова, у појединим периодима године долази до сумње да су емисије појединих гасова веће од законом дозвољених. Из тог разлога је потребно извршити набавку стационарне станице која би континуирано вршила мјерење и инсталирање екрана (дисплеја) на неком од фреквентних мјеста на подручју града, гдје би грађани могли видјети какво је стање у погледу квалитета ваздуха.		

<p>Циљ/еви пројекта:</p> <p>Обезбиједити да квалитет ваздуха буде у законом прописаним границама</p>	<p>Циљна група:</p> <p>Становништво општине Теслић</p>
<p>Очекивани резултати:</p> <p>Становништво и привредни субјекти поштују законске одредбе о очувању ваздуха</p> <p>Смањена емисија загађујућих материја</p> <p>Резултати мјерења јавно се публикују</p>	<p>Индикатори:</p> <p>Привредни субјекти поштују услове из еколошке дозволе</p> <p>Резултати мјерења не одступају од законског минимума</p> <p>Смањен број обољења респираторних органа</p>
<p>Главне активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Избор локације за постављање станице -Израда елабората за набавку и постављање опреме за мјерење -Јавна набавка опреме -Инсталирање опреме и пуштање у рад -Медијска промоција 	<p>Период имплементације:</p> <p>2015</p>
<p>Главни ризици:</p> <p>Недостатак средстава за набавку опреме</p>	<p>Предвиђени трошкови:</p> <p>40.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта:</p> <p>Пројектна идеја</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања:</p> <p>Извори:</p> <ul style="list-style-type: none"> - општински буџет 50% - Фонд за заштиту животне средине 50%
<p>Партнер(и)</p> <p>⇒ НВО сектор</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Општина Теслић - Комунална предузећа

Сектор биолошке разноликости и културно-историјског наслеђења

Основни концепти пројектних приједлога у области овог сектора су:

Пројекат 1.1.1 Реализација мјера ревитализације биолошке разноликости на подручју општине Теслић

<p>Стратешки циљ 4: БИОЛОШКА РАЗНОЛИКОСТ И КУЛТУРНО ИСТОРИЈСКО НАСЛИЈЕЋЕ: Заштићена, правилно валоризована и у функцију одрживог развоја и туризма стављена биолошка разноликост и природно, културно и историјско наслеђе општине Теслић</p>	<p>Оперативни циљ 1: Валоризовано стање и идентификоване мјере заштите биолошке разноликости и природног, културног и историјског наслеђа</p>	<p>Мјера 1.1. Израђена студија обима деградације биљног и животињског свијета и идентификоване мјере ревитализације биолошке разноликости</p>
<p>Назив програма/пројекта: 1.1.1 Реализација мјера ревитализације биолошке разноликости на подручју општине Теслић</p>		
<p>Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Усљед високе стопе насељености, подручје општине Теслић је изложено јаким антропогеним утицајима који представљају озбиљне пријетње њиховој структури. Најдоминантнији притисци су: о Прекомјерна сјеча (посебно племенитих лишцара, као што је дивља трешња), циме су директно угрожене различите врсте птица и ситна дивљач; о Експлоатација привредно важних врста (љековитог и декоративног биља); о Нестручно отварање каменолома; о Неконтролисано депоновање отпада; о Интензивни процеси урбанизације и неконтролисане урбанизације; о Изградња путне комуникације и инфраструктуре; о Неконтролисана употреба пестицида и фертилизатора; о Емисија полутаната у све животне сфере; о Неселективно каптирање природних извора; Дефинисањем мјера ревитализације биолошке разноликости би се негативни утицаји смањили, што би допринијело унапређењу животне средине.</p>		
<p>Циљ/еви пројекта: Заштита биљног и животињског свијета на подручју општине Теслић</p>	<p>Циљна група: Грађани општине Теслић Туристи</p>	
<p>Очекивани резултати: Заустављена деградација биљног и животињског свијета Угрожене врсте стављене под строги режим заштите</p>	<p>Индикатори: Законске мјере се проводе Пројектно подручје стављено под посебан режим заштите Урађен регистар угрожених врста</p>	
<p>Главне активности: Израда елабората за провођење мјера заштите Провођење дефинисаних мјера Надзор над поштивањем дефинисаних мјера</p>	<p>Период имплементације: 2016</p>	
<p>Главни ризици: Недостатак кадрова за провођење мјера Низак ниво свијести грађана</p>	<p>Предвиђени трошкови: Директни: 15.000 КМ Укупно: 15.000 КМ</p>	

Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: Општина Теслић 100%
Партнер(и) ⇒ НВО	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација: Општина Теслић

Пројекат 3.1.1 Идентификовање и успостављање регистра културно историјских споменика на подручју општине Теслић

Стратешки циљ 4: БИОЛОШКА РАЗНОЛИКОСТ И КУЛТУРНО ИСТОРИЈСКО НАСЛИЈЕЂЕ: Заштићена, правилно валоризована и у функцију одрживог развоја и туризма стављена биолошка разноликост и природно, културно и историјско наслеђе општине Теслић	Оперативни циљ 3: Успоставити регистар културно-историјских објеката на подручју општине Теслић	Мјера 3.1: Израђена инвентура и идентификација свих културно-историјских споменика на подручју општине Теслић (веза ОЦЗ)
Назив програма/пројекта: 3.1.1 Идентификовање и успостављање регистра културно историјских споменика на подручју општине Теслић		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Културно историјски споменици постоје на цјелокупном подручју општине Теслић али систематска идентификација не постоји, а самим тим и не могу се предвидјети мјере за очување истих. Први корак у побољшању стања културно историјских споменика је њихова идентификација и успостављање регистра истих с циљем очувања од пропадања или уништења и ради постављања истих у функцију одрживог туризма.		
Циљ/еви пројекта: Извршити идентификацију културно историјских споменика на подручју општине Теслић ⇒ 2013- 100%	Циљна група: Становништво и туристи на подручју општине Теслић	
Очекивани резултати: Идентификовани сви културно историјски споменици на подручју општине Теслић	Индикатори: Списак културно историјских споменика произашао из регистра	
Главне активности: - Избор субјеката који ће извршити пописивање и фотографисање свих културно историјских споменика - Састављање извјештаја о постојећим културно	Период имплементације: 2012	

<i>историјским споменицима</i> -Успостављање регистра културно историјских споменика	
Главни ризици: Недостатак квалитетних података	Предвиђени трошкови: Директни: 5.000 КМ Укупно: 5.000 КМ
Статус спремности пројекта: Пројектна идеја	Извори финансирања/суфинансирања: Извори: (општински буџет 100%)
Партнер(и)	Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:
⇒ Невладине организације са подручја општине	Служба за урбанизам и просторно уређење

Пројекат Реализација мјера заштите подручја Бања Врућице

Стратешки циљ 4: БИОЛОШКА РАЗНОЛИКОСТ И КУЛТУРНО ИСТОРИЈСКО НАСЛИЈЕЂЕ: Заштићена, правилно валоризована и у функцију одрживог развоја и туризма стављена биолошка разноликост и природно, културно и историјско наслијеђе општине Теслић	Оперативни циљ Ставити под одговарајући режим заштите подручје Бања Врућице	Мјера Успоставити заштићено подручје на Бања Врућици
Назив програма/пројекта: Реализација мјера заштите подручја Бања Врућице		
Оправданост (проблем и рјешење) и кратак опис програма/пројекта: Последњих деценија је под утицајем развоја туризма и насељавања становништва на подручју Бање Врућице дошло до јаких притисака на природу и културно-историјско наслијеђе. Ти утицаји су паралелно са развојем туризма довели до повећања ризика од губитка природног и културног наслијеђа. Провођењем системски разрађених мјера заштите подручја би се сачувала природна и културна баштина Бање Врућице и унаприједило окружење.		
Циљ/еви пројекта: Извршити заштиту од негативних утицаја простора Бање Врућице	Циљна група: Грађани општине Теслић Туристи	
Очекивани резултати: Усвојене мјере заштите Успостављена заштита простора	Индикатори: Природно наслијеђе идентификовано и стављено под заштиту Културно историјско наслијеђе заштићено	
Главне активности: Израда плана активности Провођење мјера заштите	Период имплементације: 2016	

<p>Главни ризици: Низак ниво свијести Недостатак адекватних кадрова</p>	<p>Предвиђени трошкови: Директни: 20.000 КМ Укупно: 20.000 КМ</p>
<p>Статус спремности пројекта: Пројектна идеја</p>	<p>Извори финансирања/суфинансирања: Извори: -ЗТЦ Бања Врућица 50% - Општина 50%</p>
<p>Партнер(и)</p>	<p>Носилац пројекта/имплементација/мониторинг и евалуација:</p>
<p>⇒ Општина Теслић</p>	<p>-ЗТЦ Бања Врућица</p>

Референце

- Програм санитарне заштите воде изворишта Студенци, градског водовода Теслић
- Оквирни план развоја водопривреде РС:
http://vodeherc.org/images/stories/dokumenti/okvirni_plan_razvoja_vodoprivrede.pdf
- Акциони план за реализацију Оквирног плана развоја водопривреде РС
http://vodeherc.org/images/stories/dokumenti/akcioni_plan.pdf
- Водно законодавство Европске Уније
<http://www.voda.hr>
- Оквирна директива о водама:
<http://www.voda.hr/Default.aspx?sec=194>
- Агенција за воде обласног ријечног слива Саве, Бијељина (Република Српска):
<http://www.voders.org>
- Оцјена мониторинга вода обласног ријечног слива ријеке Саве 2009
- Закон о заштити животне средине (Сл. гласник РС 28/07)
- Уредба о пројектима за које се спроводи процјена утицаја на животну средину и критеријуми за одлучивање о обавези спровођења и обиму процјене утицаја на животну средину (Сл. гласник РС 7/06)
- Уредба о постројењима која могу бити изграђена и пуштена у рад само уколико имају еколошку дозволу (Сл. гласник РС 7/06)
- Извјештај о стању животне средине Федерације Босне и Херцеговине:
<http://www.okolis.ba/ba/page/37>
- Први национални извјештај Босне и Херцеговине за конвенцију о биолошкој разноликости
<http://www.fmoit.gov.ba/ba/page/63/bh-chm>
- Први национални извјештај БиХ у складу са Оквирном УН конвенцијом о климатским промјенама
<http://www.unfccc.ba/ba/posljednje/novosti/21-bih-adopts-the-initial-national-communication-under-the-united-nations-framework-convention-on-climate-change>
- Закон о заштити природе (Сл. гласник РС 50/02)
- Закон о заштити ваздуха (Сл. гласник РС 53/02)

- Закон о управљању отпадом (Сл. гласник РС 53/02)
- Закон о водама (Сл. гласник РС 50/06)
- Закон о уређењу простора и грађењу (Сл. гласник РС 55/10)
- Регионални акциони план за заштиту слива ријеке Укрине-нацрт

**Општина Теслић
Карађорђева 6
74270 Теслић
Република Српска
Босна и Херцеговина
Телефон: ++387 (0)53 411 500
Факс: ++387 (0)53 411 541
www.teslic.ba**